Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ✷ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 14 ΤΟΥ ΦΛΕΒΑΡΗ 1910 ✷ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✷ ΑΡΙΘΜΟΣ 379

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ. Στὸν Ἰουλιανό.
Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ. Στὸ βοῦρκο.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου (συνέχεια).
Γ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ. Ἄνοστες κουβέντες.
ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ. Ἡ πηγή.
Δ. Π. Π. Κρυμμένοι θησαυροὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.
ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ. Τὰ Σαβατόβραδα τοῦ «Νουμᾶ».
ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ. Ἄμοιρη μάννα!
ΘΑΝΟΣ ΤΡΥΓΟΝΙΔΗΣ. Γιὰ τοὺς «Παιδαγωγικοὺς μύθους».
ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ. Φιλολογικὲς ἐπιουλλίδες—Κ. Π. Καβάφης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο κ. ΨΥΧΑΡΗΣ

Στὸ «Monde Hélleonique» τοῦ περασμένου Σαβάτου δημοσιεύτηκε ἡ ἀκόλουθη εἴδηση:

Ψηφοφορία τὴν περασμένη Παρασκευὴ στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῆς Καλλιλογίας (Belles Lettres) τοῦ Παρισιοῦ γιὰ τὴν ἐκλογὴ νέου μέλους στὴ θέση τοῦ κ. Ἐρρίκου Βέϊλλ. Ἐφτὰ εἶταν οἱ ὑποψήφιοι: οἱ κ. κ. Καρρὰ ντὲ Βώ, Ε. Κούκ, Μπρὲλ-Φατιό, Μ. Προὺ καὶ Ψυχάρης. Δυὸ φορὲς ἔγινε ψηφοφορία καὶ βγῆκε ὁ κ. Μ. Προὺ μὲ 26 ψήφους· 5 ψήφους πῆρε ὁ κ. Ψυχάρης, 2 ὁ κ. Ντίλ, 1 ὁ κ. Κοὺκ καὶ 1 ὁ κ. Μπρὲλ-Φατιό.

ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

Η'

ΚΟΛΑΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

— Μὰ ἂν κάθουμουν, παιδί μου, μέσα στὸ κελλί μου μέρα καὶ νύχτα, θὰ μ' ἔπαιρνε καὶ μένα στὰ νύχια της ἡ ἀκαμωσιά, καθὼς πῆρε τὸν παπᾶ Νικηφόρο τῆς Πίσω Ἐνοριᾶς. Τὸν πῆρε τὸν κατακαημένο καὶ τὸν πέταξε—στοῦ διαβόλου τὰ χέρια τὸν πέταξε! Νὰ σοῦ τὰ δηγηθῶ, ποὺ δὲν εἴσουνα τότες ἐδῶ νὰ τὰ μάθῃς.

Θυμᾶσαι τί εἶταν πρὶ νὰ βάλῃ τὰ ράσα. Λεφτουργὸς εἶτανε. Ἀκκουμποῦσε τὸ τρυπάνι στὸ ξύλο, τὸ γύριζε μερικὲς φορὲς κι ἄξαφνα σταματοῦσε, κάθιζε, ἔσκυβε τὸ κεφάλι του, κι ἀποκοιμοῦνταν. Τὶς κεριακὲς πάλι καὶ τὶς σκόλες, ὅλο ξεφάντωμα. Ἔλεγε λοιπὸν κάθε δευτέρα καὶ κάθε ἀποσκόλη ὁ κάλφας του, ἀγρύπνησε πάλι ὁ Μαστρο-Νικόλας καὶ κλαδοκόβεται ἀπὸ τὴ νύστα. Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως μήτ' αὐτὴ τὴν πρόφαση δὲν τὴν εἶχε· θύμωνε ὁ κάλφας του καὶ τὸν ἔδιωχνε. Μὰ θὰ μοῦ πῆς, πῶς ζοῦσε ὁ Μαστρο-Νικόλας. Ζοῦσε μὲ τὸ γλέντι καὶ μὲ τὶς νοστιμιές. Πλέρωνε ὁ κόσμος τὸ κρασί του, νἀκούγῃ τὰ χωρατά του.

Ἔγινε ὁ Νικόλας ὡς τριάντα χρονῶν. Οἱ φίλοι του ἄρχισαν τότες νὰ τὸν βαριοῦνται, γιατὶ βγῆκε ἄλλος νοστιμώτερος στὴ μέση. Ξεθύμανε πιὰ ὁ Μαστρο-Νικόλας. Μὰ ἤξερε μερικὰ γράμματα, τὸν ἄκουγε κ' ἡ φωνή του. Εἶχε καὶ γένεια καλά. Εἶταν κι ὄμορφος. Εἶταν κι ἀνύπαντρος. Συλλογιέται λοιπὸ, συλλογιέται, κ' ἴσια σιοῦ Δεσπότ[illegible] [illegible]έει τοῦ Δεσπότη πῶς θέλει νὰ παπαδέψῃ. [illegible] χαροτονάει ὁ Δεσπότης Παπᾶ Νικηφόρο καὶ τονε στέλνει στὴν Ἁγιὰ Παρασκευὴ τῆς Πίσω Ἐνοριᾶς.

Θὰ μοῦ πῆς πῶς τὰ ξέρεις αὐτά. Τὰ παρακάτω ὅμως θαρρῶ δὲν τὰ καλοξέρεις.

Σὰ συνήθισε στὴν παπαδικὴ, ἄρχισε καὶ νὰ στολίζεται ὁ Παπᾶ Νικηφόρος. Πλουμιστὰ φελόνια στὴν παραμικρὴ ἀφορμή. Ὡς καὶ τὰ γένεια του γυάλιζαν. Καὶ σὰν ἔβγαινε νὰ δώσῃ τἀντίδωρο, ἅπλωνε τὸ μαλακό του χέρι κ' ἔδινε ξεχωριστὸ κομμάτι—θὰ μοῦ πῆς σὲ ποιόνα; Στὸν ἐπίτροπο; Ὄχι. Στὴν ἐπιτρόπισσα!

Σὰν τέλειωνε ἡ λειτουργιά, ἄρχιζε τὸ ζιαφέτι στοῦ κὺρ Θωμᾶ, τοῦ ἐπιτρόπου. Σκόλη δὲν περνοῦσε, ποὺ νὰ μὴν τὸν ἔχῃ καλεσμένο ὁ κὺρ Θωμᾶς. Στὰ γεράματα κι αὐτὸς σηκώθηκε καὶ μοῦ γύρευε παντρειές. Κι ἀντὶς νὰ διαλέξῃ καμιὰ μεσόκοπη σὰν καὶ λόγου του, παίρνει ἕνα θεριωμένο ἀγριολούλουδο ἀπὸ τὸν Ψηλότοπο, δίχως μάνα καὶ δίχως ἀδερφή, ἕνα γέρο πατέρα μοναχά, ποὺ ἀποκότησε καὶ τὴν ἔστειλε τοῦ γέρο Θωμᾶ, νὰ σκαρώσῃ σπιτικὸ στὸ χωριό μας. Βλέπεις, ὁ Θωμᾶς δὲ ζητοῦσε καὶ προῖκα· μὰ εἶχε καὶ καλὴ καρδιὰ ὁ Θωμᾶς. Τὴν ἀγαποῦσε τὴν Πιπίνα του σὰν τρελλός. Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα τῆς ἔφερνε.

Ἄρχισε ἡ δουλειὰ ἀπὸ τὰ κεριακάτικα τὰ ζιαφέτια. Ὁ γέρο Θωμᾶς ἀγαποῦσε τὶς ψαλμωδίες. Προσκαλοῦσε λοιπὸν τὸν Παπᾶ Νικηφόρο, κ' ὕστερα ἀπὸ τὸ φαεῖ τὸν ἔβαζε κ' ἔψαλλε. Καὶ μὲ τὸ ψάλσιμο ὁ γέρος νύσταζε καὶ πλάγιαζε στὸ μιντέρι.

Εἶχαν τότες στοῦ Κὺρ Θωμᾶ παρακόρη τὴν κουφὴ τὴ Μαρία, ποὺ εἶχε μάτια καὶ γλῶσσα κ' ἔβλεπε, λέει, ἀπὸ τὴν κλειδαρότρυπα, καὶ μιὰ φορὰ, λέει, ἐκεῖ ποὺ κοίταζε τὸν ἀφεντικὸ νὰ γλυκοκοιμᾶται, καὶ τὴν κερὰ νὰ γλυκοφιλιέται μὲ τὸν παπᾶ τῆς ἤρθε, λέει, σὰ λιγούρα καὶ λιγοθύμησε.

Μὲ τὸν καιρὸ ἡ κερὰ Πιπίνα, τῆς κατεβαίνει νὰ θυμηθῇ πῶς ὁ μακαρίτης ὁ πεθερός της εἶταρε θαμμένος στῆς Ἁγιὰ Παρασκευῆς τὸ μικρὸ κοιμητήριο, καὶ πῶς χρέος της εἶτανε νὰ πηγαίνῃ νὰ τονε θεμιάζῃ τὰ σαβατόβραδα. Πήγαινε λοιπὸν καὶ θέμιαζ' ἐκεῖ ὕστερ' ἀπὸ τὸ Σπερνὸ, καὶ σὰ σκοτεινιάζε, ἔβρισκε τρόπο κ' ἔμπαινε καὶ στὸ κελλὶ τοῦ Παπᾶ Νικηφόρου. Ἅμα τὰ εἶδε αὐτὰ ἡ γειτονιὰ, πῆγε νὰ χαλάσῃ ὁ κόσμος. Μιὰ Ψηλοτοπίτισσα νἄρθῃ καὶ ν' ἀδιαντροπιάζῃ μὲς στὸ χωριό τους! Νὰ φυλάγουν καὶ τέτοιον παπᾶ! Καὶ καλὰ, νὰ τοὺς πιάσουν ἀμέσως καὶ νὰ τοὺς ρεζιλέψουν. Καὶ δίχως λέξη νὰ ποῦν τοῦ γέρο Θωμᾶ, βαλθήκανε στὴ δουλειά. Πήγανε μερικοὶ μὲ μαγκοῦρες καὶ τριγύριζαν τὸ κελλὶ ἕνα σαβατόβραδο. Χτυποῦν τὴν πόρτα.—σιωπή. Σπάνουν τὴν πόρτα καὶ μπαίνουν. Ἡ πιτρόπισσα λιγοθυμισμένη, ὁ παπᾶς σαστισμένος. Μερικὲς ραβδιὲς, καὶ συνέφερε ὁ παπᾶς. Σὰν τρελλὸς φώναζε ὁ δύστυχος. Ὥσπου ἄρχισε νὰ καταριέται, καὶ φοβήθηκαν τὶς κατάρες του, καὶ τὸν ἄφησαν κ' ἔφυγε, καὶ μήτε ξαναφάνηκε μήτε ξανακούστηκε πιά. Ζητοῦν ὕστερα νὰ ξελιγοθυμήσουν τὴν κερὰ Πιπίνα, μὰ ποῦ νὰ ξελιγοθυμήσῃ! «Νὰ φωνάξουμε τὸν Ἐπίτροπο», φωνάζει ἕνας, καὶ ξυπνάει ἀμέσως ἡ πιτρόπισσα! Ἄρχισε νὰ κάμνῃ τὴν τρελλή. Τρελλὴ ξετρελλὴ, τὴν παίρνουν οἱ λεβέντηδες καὶ τὴν καθίζουνε στὸ γαδουράκι μπρὸς ὀπίσω. Σέρνουν τὸ γαδουράκι, καὶ καθὼς ἔμπαιναν ἀπὸ τὴν πόρτα της, ἀνέβαινε κι' ὁ δόλιος ὁ γέρος ἀπὸ τὴν Ἀγορά. Θεὸς ξέρει πῶς τοῦ φάνηκε ἐκείνη ἡ παράταξη! Ἀκκούμπησε στὸν τοῖχο, ἔπεσε κάτω, καὶ πιὰ δὲν ξανασηκώθηκε.

Τί ἀπόγινε ἡ κερὰ Πιπίνα, τὸ ξέρεις. Κατάντησε νὰ μαζεύῃ ἐλιές. Τὸ συγγενολόγι τοῦ κὺρ Θωμᾶ μήτε νὰ τὴν ἀκούσουνε δὲν ἤθελαν.

Μέσα στὰ ρουμάνια ἐκείνου τοῦ κάμπου τὴν ἔπιασαν τὴ δύστηνη οἱ πόνοι μιὰ μέρα! Εἶταν οἱ πόνοι τῆς ἀνομῆς της ἀγάπης. Καλὰ ποῦ δὲν πρόφταξε νὰ γεννηθῇ τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί. Τὸ πῆρε μαζί της ἡ μάννα, καὶ πήγανε στὸν ἄλλον τὸν κόσμο.

Θὰ μὲ ρωτήξῃς τώρα, γιατί σοῦ τὰ εἶπα ὅλα αὐτά; Σοῦ τὰ λέω, κὺρ Λεφτέρη, γιὰ νὰ μάθῃς ἀπὸ ποῦ πηγαίνουνε στὴν Κόλαση· καὶ ποιά εἶναι ἡ Κόλαση. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἴσιος ὁ δρόμος· ἡ ἀκαμωσιὰ καὶ τὸ πάθος. Καὶ τέλος του—ἡ ντροπή, τὸ ρεζιλίκι, ἡ συφορά.

Τώρα, ἐμεῖς οἱ παπάδες μιλοῦμε κάποτες καὶ γιὰ τὸν Παράδεισο. Εἶναι ἀλήθεια πῶς τὶς πιώτερες

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 353.

τὶς φορὲς ἱστοροῦμε τὴν ἁμαρτία μὲ τὶς ἀσκημιές της, τὴν τιμωρία μὲ τὶς τρομάρες της. Μικρὸ πρᾶμα δὲν εἶναι, νὰ στέκεσαι ἀπάνω στὸν ἄμπωνα καὶ νὰ φοβερίζῃς τὸν κόσμο. Καθὼς σοῦ εἶπα ὅμως, μιλοῦμε κάποτες καὶ γιὰ τὸν Παράδεισο. Μὰ φίλε μου, εἶναι Παράδεισος ποῦ πρέπει τὰ ποδήματά σου νὰ βγάλῃς καὶ νὰ μπῇς, καὶ νὰ εἶσαι καὶ καλὰ καλὰ βασανισμένος στὸν κάτω τὸν κόσμο. Ποιά εἶταν ἡ Κόλαση τοῦ Παπᾶ Νικηφόρου; Τὸ ξύλο κι ὁ μαῦρος ὁ δρόμος ποῦ πῆρε. Ποιά ἡ Κόλαση τῆς κερὰ Πιπίνας; Ἡ ντροπή, ἡ φτώχεια καὶ ὁ τρομερός της ὁ θάνατος. Γιατί λοιπὸ, Λεφτεράκη μου, νὰ μὴ γυρέψουμε καὶ Παράδεισο σὲ τοῦτον τὸν κόσμον; Ἐγὼ τονε βρῆκα τὸν Παράδεισο ἐδῶ κάτου. Νὰ τοὺς τὸ πῶ τοὺς ἄλλους, Κόλαση θὰ μοῦ τὸν κάμουν! Τὸ λέω ὅμως ἐσένα ποῦ εἶδες κόσμο, πῶς ἐκεῖ στὸ περιβόλι μου μέσα τὸν ἀνακάλυψα. Ἀπὸ τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ σκαλίζω ἐκεῖ μέσα.

Καιρὸ δὲ βρῆκα ποτὲς νὰ σταθῶ καὶ νἀκούσω τὸν Ἔξ' ἀπὸ δῶ, ὅταν ἤρχουνταν καὶ μοῦ ἔψαλλε χίλιους σκοποὺς στὰ χρόνια τῆς νιότης μου.

Λεφτέρη μου, ἂν εἶναι ἕνας ὁ Θεὸς, ἕνας εἶναι κι ὁ Παράδεισος—ἡ δουλειά. Δούλεψε, καὶ θἄμπῃς μέσα, δίχως νὰ τὸ νοιώσῃς πῶς ἤμπες. Ὅπου σὲ ἔβαλε ὁ Θεὸς νὰ δουλεύῃς, δούλευε. Σοῦ γυρεύει κανένας ψωμί; δίνε του δουλειὰ κι αὐτουνοῦ. Αὐτὸ θὰ πῇ ψυχικό. Τἄλλα τὰ ψυχικὰ εἶναι γιὰ τοὺς σακάτηδες. Οἱ πιώτεροι στὸν κόσμο εἶναι γεροί, καὶ θέλουνε δουλειά, νὰ μὴν τοὺς σύρῃ ἡ ἀκαμωσιὰ στὸν κατήφορο, καὶ τότες τρέχα γύρευέ τους, Λεφτέρη μου».

(*Ἀκολουθεῖ*)

ΑΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Η ΠΗΓΗ

Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίναμε μοῦ λέει: διψῶ.
—Κ' ἐγὼ διψῶ... καὶ πήραμε τὸ δρόμο μές στὰ ἐλάτια.
Νά, ἡ ἐκκλησούλα, νά, ἡ πηγή· ζωσμένες μὲ κισσὸ
δυὸ πέτρες εἶναι ἡ πόρτα της· πεντέξη σκαλοπάτια
φέρνουνε στὸ νερὸ βαθιά
Καὶ κατεβήκαμε κ' οἱ δυό· κ' εἴτανε μέσα μιὰ δροσιά,
κ' εἴτανε μέσα μιὰ εὐωδιὰ
παράξενη χυμένη·
κ' εἴτανε σκοτεινὰ καὶ σιωπηλὰ
κ' ἔμπαινε μόνο λίγο φῶς ἀπ' τὸν κισσὸ δειλὰ
κ' εἴτανε σὰ μιὰν ἐκκλησιά, ποὺ λειτουργιὰ προσμένει·
κ' ἐγώ, γονάτισα στὴν πέτρα τὴ βρεμένη,
τῆς πῆρα μέσ' τὰ χέρια τὸ κεφάλι
καὶ τηνὲ φίλησα στὸ στόμα·
ποτές μου καμμιὰν ἄλλη
φορὰ δὲν τηνὲ φίλησα, ποτές μου ἀκόμα,
καὶ τώρα—πῶς;—τῆς πῆρα μέσ' τὰ χέρια τὸ κεφάλι
καὶ τηνὲ φίλησα τρελλά.
Γιατί; γιατί!...γιατί 'ταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ ἔμπαινε λιγάκι φῶς ἀπ' τὸν κισσὸ δειλά,
γιατί 'ταν μιὰ εὐωδιὰ παράξενη χυμένη
καὶ μιὰ πηγὴ σὰν ἐκκλησιά, ποὺ λειτουργιὰ προσμένει.

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

ΚΡΥΜΜΕΝΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Σωστὴ ἀπόλαψη τὴν περασμένη βδομάδα γιὰ ὅσους—κι ὁ ἀριθμός τους σήμερα εἶναι λεγεὼν—κοντὰ στὸ θαυμασμὸ γιὰ τοὺς μακρυνοὺς προγόνους ἀγαποῦν καὶ λατρεύουν τοὺς πατέρες των. Ἡ «Βυζαντιακὴ Ἑταιρεία» εἶχε τὴν πρώτη της δημόσια συνεδρία στὴ σάλα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ὁ πρόεδρός της, ὁ σεβαστὸς κ. Ζησίου, μετὰ ἕνα σύντομο, μὰ οὐσιαστικό, προοίμιο γιὰ τὴ νεοσύστατη Ἑταιρεία, στὸ ὁποῖο μᾶς εἶπε τοὺς σκοποὺς καὶ τοὺς πόθους της, μᾶς παρουσίασε τὸν κ. Νῖκο Βέη, ποῦ ἐπρόκειτο νὰ μᾶς ἀνακοινώσῃ τὴν ἐργασία του στὰ Μετέωρα. Τὸν κ. Ν. Βέη, οἱ ἀναγνῶστες τοῦ «Νουμᾶ» τὸν ξέρουν ἀπὸ τὰ ἐκλεχτά του ἄρθρα, τὰ ἱστορικά, τὰ γλωσσολογικά, τὰ κριτικά, κ[illegible] σὲ καθαρὴ καὶ κανονικὴ δημοτική.

Σὲ διάλεξη ποῦ βάστηξε περισσότερο ἀπὸ μιὰ ὥρα, ὁ κ. Βέης διηγήθηκε στὸ πολυάριθμο καὶ διαλεχτὸ ἀκροατήριό του,—δεσποτάδες, καθηγητές, λόγιους, κυρίες—τὶς ἀνακαλύψεις του τῶν θησαυρῶν τῶν Μετεώρων. Ὀχτὼ μῆνες ἔμεινεν ἐκεῖ, γυρίζοντας στὰ μοναστήρια, ζῶντας μὲ τοὺς καλογέρους, σκυμμένος ὧρες στὰ χειρόγραφα ποῦ μὲ τόσο ὑπομονὴ κ' ἐπιμονή, ξετρύπωσεν ἀπὸ τοὺς τάφους των. Περισσότερους ἀπὸ χίλιους κώδικες ἀπὸ τὸ Θ' ἴσα μὲ τὸ ΙΗ' Αἰῶνα, ἔγγραφα σπουδαιότατης σημασίας ἱστορικῆς καὶ γλωσσικῆς, εἰκόνες, χρυσόβουλλα χωσμένα σὲ «κρύπτες», κειμήλια ριχμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ὡς καὶ μέσα σὲ κρανία νεκρῶν, ὁ ἀκούραστος αὐτὸς σκαλιστὴς τὰ βρῆκε, τὰ διάβασε, τὰ ταχτοποίησε, τὰ κατάγραψε σὲ ἐπιστημονικὸ κώδικα. Ἡ διήγησή του, μὲ τὸ ἁπλό της ὕφος, καὶ τὴ φωνὴ τὴ ντελικάτη, εἶχε στιγμὲς ποῦ μᾶς ἔδινεν ἕνα δραματικὸ σύγκρυο, σὰν μᾶς ἔλεγε πῶς πίσω ἀπὸ ἕνα εἰκονοστάσι ἔβρισκε τὴν πόρτα τῆς «κρυπτῆς» καὶ στὸ φῶς τῆς καντήλας ἔμπαινε στὸ μέρος ποῦ γιὰ αἰῶνες ἔμνησκαν κρυμμένοι οἱ θησαυροὶ τῶν χειρογράφων. Στὸν κ. Βέη βλέπομε τὸ σύμβολο τοῦ ἀτομικιστῆ Ρωμιοῦ. Διδάχτορας τοῦ Πανεπιστημίου μας μονάχα, ἔκανε ἐργασία ποῦ θὰ ζούλευαν οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Ecole des Chartes. Μὲ μιά του ἔκθεση ἔπαιρνε βραβεῖο ἀπὸ τὴν Ἀκαδημεία τοῦ Μονάχου. Χωρὶς καμμιὰ βοήθεια, χρηματικὴ ἢ ἠθική, παλαίβοντας μάλιστα μὲ δυσκολίες καὶ λυπηρὰ κάποτε ἐπεισόδια, κατάφερε νὰ κάμῃ ὁλομόναχος ὅ,τι ἀλλοῦ γίνεται ἀπὸ ἀποστολὲς ἐπιστημονικὲς ἀνθρώπων σοφῶν, ποῦ ἡ πεῖρα κ' ἡ μελέτη τοὺς ἔχουν ἀσπρίσει τὰ μαλλιά. Ἂς ἐλπίζομε πῶς ἡ ἐργασία του δὲ θὰ σταματήσῃ ἐδῶ. Ὁ τόπος μας σὲ πολλὰ μέρη, ἐδῶ καὶ στὴ δούλη Ἑλλάδα, στὰ διάφορα νησιά, πρέπει νὰ κρύβῃ ἀκόμα ἄπειρους κι ἀνεχτίμητους θησαυρούς. Στὴ Χίο, ὅπου οἱ σφαγὲς τοῦ 21 κ' οἱ σεισμοὶ τοῦ 81 ἔκαναν τέτοιες καταστροφές, ἴσως ἡ Νέα Μονή, τὸ περίφημο μοναστήρι Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἔχει κι αὐτὴ «κρύπτες»· λένε μάλιστα πῶς στὸ Κάστρο τοῦ νησιοῦ σώζεται πιθάρι γεμάτο χρυσόβουλλα. Ἂς ἐλπίζομε πῶς ὁ τωρινὸς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας θὰ τοῦ ἀναθέσῃ μιὰ μέρα τὴν ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ νὰ πάῃ σ' ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη, νὰ ρωτήσῃ τοὺς βουβοὺς φύλακες τῶν πατρικῶν μας θησαυρῶν καὶ νὰ μᾶς φέρῃ χρυσόμαλλα δέρατα.

Ἀθήνα, 5 *τοῦ Φλεβάρη* 1910.

Δ. Π. Π.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ (*μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα*).

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ (*μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη*).

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δρ. 3,50.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΕΣ

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Τὸ δειλινὸ μιᾶς μέρας χλωμῆς, μέσα στὴ μυστηριακὴ μελαγχολία τῆς μισοφωτισμένης σάλας, ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ τοὺς στίχους τοῦ κ. Καβάφη—μὲ τὴ θλίψη τὴ συγκρατημένη καὶ τὴ σιωπηλὴ ποὺ ἁπλώνει ἡ χειμωνιάτικη δύση, ὄμορφης μέρας, στὰ κουρασμένα δέντρα, ἁπλωθῆκανε κ' οἱ στίχοι του στὴν ψυχή μου καὶ σκεπάσαν μ' ἕνα ἀνατριχιαστικὸ πέπλο μυστηρίου τὴν Πραγματικότητα.

Ποτέ μου ὡς τότε δὲν εἶχα ἀκούσει τ' ὄνομα τοῦ κ. Καβάφη. Κ' εἴτανε φυσικό, σὲ μιὰ τόσο ταιριασμένη ὥρα δειλινή, βαθύτατα κ' ἐξαιρετικὰ νὰ μὲ συγκινήσουν, τὰ ὡραῖα σιγοπρόφερτα λόγια.

Τὴν ποίηση τοῦ κ. Καβάφη δυὸ μοῦ φανήκαν ἀπὸ τότε πῶς τὴν ξεχωρίζουν χαραχτηριστικά: Ἡ βαθειὰ φιλοσοφικὴ ἀντίληψη τοῦ Ἀνθρώπου ποὺ πολλὰ ξέρει, κ' ἡ αἰσταντικότητα τοῦ Ποιητῆ. Ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἡ κουρασμένη σκέψη ποὺ ὅλα τὰ ξέρει μάταια κι ἀνώφελα, κι ἀπὸ τ' ἄλλο ἡ εὐαίσθητη ψυχὴ ποὺ εἶδε τὸ φριχτὸ θέαμα τῆς ζωῆς καὶ δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξει κ' ἔσπασε. Δὲν ἔσπασε ὁλότελα, λύγισε. Κι ἀνάμεσα στὰ γόνατά της τώρα, μὲ κλειστὰ τὰ μάτια, κρύβει τὸ κεφάλι της, θυμᾶται τὰ ὅσα εἶδε καὶ θρηνεῖ. Πολλὰ μελέτησε φαίνεται ὁ κ. Καβάφης. Τὰ αἰστήματα μῆνες πολλοὺς καὶ χρόνια μένουν μέσα του καὶ σιγοσταλάζουν καὶ πετρώνουνται στὸ νοῦ του κι ἀποκρυσταλλώνουνται σὲ μιὰ σκέψη. Ἔτσι τὰ ποιήματα τοῦ κ. Καβάφη, ἀργὰ καὶ σταλαχτὰ μᾶς ἔρχουνται καὶ σὰ σταλαχτῖτες τοῦ ὑπομονετικοῦ καιροῦ φαντάζουνε. Ἰδίως, συναιστήματα τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ κορμιοῦ τραντάγματα, ποὺ σὲ πολυσέλιδους λυρισμοὺς θὰ μᾶς ξέχυνε κάποιος ἄλλος ποιητής, θορυβώδης καὶ πληθεῖος, σεμνὰ κι ἀριστοκρατικὰ μᾶς δείχνει ὁ κ. Καβάφης.

«*Σὲ μερικοὺς ἀνθρώπους ἔρχεται μιὰ μέρα*
ποὺ πρέπει τὸ μεγάλο Ναὶ ἢ τὸ μεγάλο τὸ Ὄχι
νὰ ποῦνε. Φανερώνεται ἀμέσως ὅποιος τὄχει
ἕτοιμο μέσα του τὸ Ναί, καὶ λέγοντάς το πέρα

πηγαίνει στὴν τιμὴ καὶ στὴν πεποίθησή του.
Ὁ ἀρνηθεὶς δὲν μετανοιώνει. Ἂν ρωτιοῦνταν πάλι,
Ὄχι θὰ ξανάλεγε. Κι ὅμως τὸν καταβάλλει
ἐκεῖνο τ' ὄχι—τὸ σωστὸ—εἰς ὅλην τὴ ζωή του.

Βαθύτερη, δραματικότερη σκέψη, ἀδύνατο πιὸ λιγόλογα καὶ πιὸ ἀριστοκρατικὰ νὰ μᾶς δοθεῖ.

Τί εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνο ποὺ τὸ φιλοσοφικὸ αὐτὸ κομμάτι τὸ ἀλλάζει σὲ ποίημα αἰσθαντικὸ καὶ βαθύ; Εἶναι ὁ βουβὸς σπαραγμὸς τῆς καρδιᾶς ποὺ θέλει νὰ ξεσπάσει καὶ δὲν τὴν ἀφήνει ὁ νοῦς, γιατὶ τὴ φοβᾶται. Ρυτιδώνεται λὲς ἡ ἠρεμία ἡ φαινομενικὴ τῆς ἐπιφάνειας ἀπὸ τὸ σιγαλινό, τὸ αἰώνιο θαρρεῖς πέρασμα τοῦ πόνου τοῦ φριχτοῦ, τοῦ διπλὰ φριχτοῦ γιατ' εἶναι ἀθώρητος. Ἔτσι λένε πῶς ρυτιδώνεται κ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἤρεμης θάλασσας, σὰν κάτω ἀπὸ τὰ νερὰ περνᾶ καρχαρίας. Πάντα τέτοιο ἀθώρητο θεριὸ περνᾶ κάτω ἀπ' ὅλους τοὺς στίχους τοῦ κ. Καβάφη. Ἕνας ρυθμὸς περιώδυνος. Μιλεῖ σὰ νὰ παραμιλεῖ. Δὲν προσπαθεῖ, φαίνεται πῶς δὲν προσπαθεῖ, ἁρμονικὰ νὰ πλέξει τὶς λέξες κι ὁμοιόμορφα τὴ γλῶσσα. Κ' ἔχει τι τὸ βαθειὰ αἰσταντικὸ αὐτή του ἡ τεχνοτροπία. Θκρρεῖς κι ὁ πόνος ὁ κρυφὸς τὸν ἔχει τόσο κουράσει ποὺ δὲν τοῦ εἶναι δυνατὸ νὰ στολίζεται μὲ φράσεις. Κάποτε οἱ ρίμες

ΣΤΟΝ ΙΟΥΛΙΑΝΟ

Καθὼς περνοῦσα ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Πέληκα, ὕστερ' ἀπὸ χρόνια, ἀπάντησα τὴ μητρυιά μου τὴν κακορρίζικη Χριστίνα, μαύρη καὶ σκοτεινὴ μὲ τσιμπλιασμένα μάτια καὶ ξερὴ σὰν τὴ σταφίδα. Ἄπλωνε πλύση στὸν ἥλιο καὶ δὲν μποροῦσε ν' ἀνοίξῃ τὰ μάτια της ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν ἀντηλιά. Ἔτσι καὶ δὲ μὲ εἶδε. Στὰ νειάτα της εἶταν ὡραία, καθὼς μοῦ εἶπαν, καὶ χάλασε μὲ τὸ νὰ μὴν ἀγαπᾶ τὸ γέλοιο. Πάντοτε μουρμούριζε καὶ κλαίγουνταν. Ἀμέσως ξαναθυμήθηκα τὸν καιρὸ ποὺ μ' ἀνάτρεφε, τί καλὸ καὶ τί κακὸ μοῦκαμε. Στὸ ζύγι ἴσα θἄρχουνται, μὰ ἔλα ποὺ ἡ ἀσκημιά της πάντα μ' ἔκανε νὰ θυμοῦμαι περισσότερο τὸ κακὸ ποὺ τῆς χρωστῶ.

Γιὰ νὰ ξεφύγω κούνησα τὰ πόδια μου γληγορότερα καὶ τὴν ἄφησα στὰ ρημοκλήσια της μὲ τοὺς μπαμπόγερους καὶ σταφιδωμένους ἁγίους. Ἀλήθεια ὅμως, ἔχει κάτι Παναγίες ἐκεῖ ποὺ ξεχωρίζουν στὴν τέτοια συντροφιὰ μὲ τὴ νεανικὴ ματιά τους καὶ μὲ τ' ἀνοιξιάτικο παιδὶ ποὺ κρατεῖ ἡ ἀγκαλιά τους.

— Γειά σου, μωρὴ Χριστίνα! — καὶ τραβῶ κατὰ τὴν Καλογραίζα γιὰ νὰ πιάσω κορυφογραμμὴ στὸ Τουρκοβούνι. Μιὰς καὶ βγῆκα κεῖ πάνου κι ἀντίκρυσα τὸν κάμπο τῆς Ἀθήνας, τὴ θάλασσα κ' ἐναγύρω τὰ νησιά, οὔτε Χριστίνες πιὰ οὔτε μητρυιὲς σκέφτουμουν· καὶ πῶς νὰ τὶς σκεφτῶ μὲ τὰ τόσα χάδια καὶ τὰ φιλιά, τὰ γλυκὰ λόγια καὶ τὶς εὐλογίες ποὺ μ' ἔζωσαν ἀπὸ παντοῦ; Ποιᾶς ἄλλης μποροῦσε νἆναι αὐτὰ παρὰ τῆς μάννας μου τῆς Ἀθηνούλας; Τόσα χρόνια νὰ τὴν ἀλησμονῶ στὰ ξένα, στῆς παραμάννας μου τὸν τόπο, κ' ἡ μάννα μου, μ' ὅλα της τὰ γεράματα νὰ μὲ γνωρίζῃ πάντα σὰν τὸ πιστὸ τὸ σκυλί!

Ναί, μάννα, νὰ μὲ συμπαθᾶς, τώρα κ' ἐγὼ σὲ γνώρισα· εἶσαι πάντοτες ἡ ἴδια γερὴ κι ἀχτινοβολοῦσα· καὶ τὰ χάδια σου εἶναι τόσο μαγεμμένα ποὺ καὶ τῆς Γαλατινῆς τῆς παραμάννας μου τὸ γάλα καὶ τὰ γλυκὰ νανουρίσματα μοῦ φαίνεται πὼς θὰ ξεχάσω.

Τ' εἶν' αὐτὴ ἡ ζωή! Σὰν τὸ σανιδάκι στὸ πέλαγο μᾶς παίζουν οἱ χιλιόστομοι ἀνέμοι. Δῶθε ὁ ἕνας, κεῖθε ὁ ἄλλος. Μπορεῖ οἱ μανιασμένοι νἄχουν μεγάλη δύναμη, οἱ πιὸ γλυκοφυσούμενοι ὅμως μᾶς πᾶν μακρύτερα καὶ σιγουρότερα στὰ δικά τους ἀκρογιάλια. Τῆς μητρυιᾶς μου ὁ ἄγριος βοριᾶς μ' ἀφῆκε πιὰ καὶ μένει νὰ παλαίψουν γιὰ νὰ μ' ὁρίσουν ὁ λαμπερὸς μπάτης τῆς μάννας μου μὲ τ' ἀεράκι τὸ στρωτὸ τῆς καλῆς μου Γαλατινίτσας.

Τὸ τί θὲ ν' ἀπογίνῃ, ὁ Χάρος θὰ σ'τὸ εἰπῇ.

Ὀχτώβρης 1909. Δ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—«ΣΕΡΑΠΙΟΝ τόμος Β' Ἀλεξάντρεια 1910». Μόλις τἀντικρύσεις τὸ πρῶτο φυλλάδιο τῆς φετεινῆς χρονιᾶς θὰ ξεφωνήσεις: Νά, τὸ διαμαντάκι τοῦ ἀγώνα μας! Καὶ μόλις γυρίσεις τὸ ξώφυλλό του θὰ διαβάσεις τὰ λεβέντικα τοῦτα λόγια: «Σεράπιον, ὄργανο τῆς ὁμώνυμης ἑταιρίας γιὰ τὸ ξελευτέρωμα τῆς σκέψης καὶ τὴν ἐπικράτησή τῆς ζωντανῆς μας γλώσσας».

Πῶς βγῆκε τὸ «Σεράπιον» καὶ πῶς δουλεύει, τὸ εἴπαμε πέρσι («Νουμᾶς» 356, σελίδα 8) καὶ μὲ χαρά μας βλέπουμε πὼς κεῖνο ποὺ μᾶς τάξανε πέρσι (μπαίνοντας δηλ. στὴ δεύτερη χρονιά, νὰν τὸ μεγαλώσουν τὸ περιοδικό τους καὶ νὰν τοῦ δώσουν τὸν τύπο τοῦ «Mercure de France») τὸ κάμανε φέτος. Τὸ πρῶτο φυλλάδιο τῆς φετεινῆς χρονιᾶς, μὲ τὸ διαλεχτὸ χαρτί του, μὲ τὸ καλλιτεχνικὸ τύπωμά του, μὲ τὶς 96 σελίδες του καὶ τὰ πλούσια περιεχόμενά του μᾶς καταπλημμύρισε χαρὰ τὴν ψυχή.

Φέτο τὸ «Σεράπιο» θὰ βγαίνει κάθε δυὸ μῆνες καὶ ἡ συντρομή του εἶναι 8 δραχμὲς τὴ χρονιά. Τὸ κατατόπι του: Revue «Serapion», B. P. 938, Alexandrie—Egypte.

— ΑΝΤ. Κ. ΑΕΚΟΠΟΥΛΟΥ: ΤΟ ΒΙΟΛΙ: Ἀνάπλι 1910. Μικρὸ βιβλιαράκι μὲ περισσὴ ἀγάπη γιὰ τὴν Ἰδέα καὶ μὲ στίχους καλούς, ἢ τὸ πιὸ σωστό, μὲ δείγματα ποὺ μᾶς τάζουνε μιὰ μέρα στίχους καλοδουλεμένους καὶ διαλεχτούς. Μ' αὐτὰ δὲ θέλουμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ «Βιολὶ» τοῦ φίλου μας εἶναι «μπὶτ-ξεκούρντιστο», καθὼς ὁ ἴδιος μᾶς γράφει. Τραβάει ποῦ καὶ ποῦ κάτι δοξαριὲς γιομάτες γλύκα, κι ἄλλες γιομάτες πάθος, κι ἄλλες γιομάτες γητειὰ κι ἀφέλεια. Καὶ γι' ἀπόδειξη νά, ἕνα τετράστιχο:

Ἀπόψε τὸ κολλάρο μου φρεσκοσιδερωμένο
μ' ἕνα μαντήλι καθαρὸ κοὶ μοσκοδιπλωμένο,
τὰ βρῆκα στὸ τραπέζι μου κ' ἔπειτα Ποιός τἄχει φέρει;
Καὶ κεῖνα ἀποκριθήκανε: Τῆς ἀδερφῆς τὸ χέρι...

Νά, καὶ δυὸ τρεῖς στροφὲς ἀπὸ τὰ «Μέσα κι ὄξω»:

Κλαῖς τὴν ὥρα ποὺ γεννήθης,
Στρατοκόπε ποὺ γυρνᾶς,
τώρα κάτι ἐθυμήθης
καὶ τραγούδι ἀρχινᾶς...

Τώρα, μὲ τὰ δυό σου χέρια
τὸ κεφάλι σου σκοτώνεις,
τώρα δάφνες μὲ τὰ ἴδια
παίρνεις καὶ τὸ στεφανώνεις.

Πέτρα πέτρα χρόνια κάστρο
παιδεβόσουνα νὰ χτίσεις,
τώρα σήκωσες τὸ χέρι
στὴ στιγμὴ νὰν τὸ γκρεμίσεις.

Ἡ γνώμη μας εἶναι πὼς ὁ κ. Λεκόπουλος, δουλεύοντας περσότερο τὸ στίχο του, κάτι θὰ καταφέρει μὲ τὸν καιρό.

ΑΜΟΙΡΗ ΜΑΝΝΑ!

Στὴν κ. Εἰρ. Δεντρινοῦ

Ἄμοιρη μάννα! Τὸ παιδί σου ἔχασες καὶ σὲ λυπᾶμαι!

Τὸ ξέρεις τώρα τ' εἶναι τ' ἄχαρο τὸ δάκρι!

Ἀποστάλαγμα τῆς ρημαγμένης ἀπ' τὸν καημὸ καρδιᾶς σου, ποτίζει τὰ λούλουδα τοῦ τάφου του καὶ τὰ μαραίνει.

Ἀχνὸς τῆς λυομένης ἀπ' τὴ φωτιὰ τοῦ πόνου σάρκας σου, καφτὸ πέφτει στὸ μάρμαρο τὸ κρύο, τὸ τρυπάει καὶ πάει ν' ἀνταμώσῃ τὸ ταλαίπωρο κορμί, ποὺ σ' ἄρπαξε ἡ ζηλιάρα ἡ γῆς ἀπ' τὴ γλυκιὰ ἀγκαλιά σου, καὶ τόσο τὸ κρατάει σφιχτά, ποὺ κανείς! πιὰ κανείς! νὰ τὸ λυτρώσῃ δὲν μπορεῖ ἀπ' τὴ φριχτὴ ἀγκαλιά της.

Ἄμοιρη μάννα! σὰν ἀκκουμπᾶς τὸ βράδι στὸ προσκέφαλο ζητώντας τὸν ὕπνο νἄρθῃ νὰ ξεκουράσῃ τὴν ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὴ μαύρη λύπη ψυχή σου, τὸ ξέρεις τ' ἄχαρο τὸ δάκρι! ποὺ κυλάει σιγὰ-σιγὰ στὸ μάγουλό σου, σταλάζει στὰ στεγνωμένα ἀπὸ τὸ ἄχ!! χείλια σου καὶ γεύεσαι τὴν ἁρμυρή του πίκρα κ' ἔτσι πλερώνεις ὅλες τὶς γλύκες ποὺ ἄλλοτε σοῦδωσαν τὰ φιλιά.

Τὴ νύχτα σὰ στὸν ὕπνο σου καμμιὰ φορὰ τὸ φτερωτ' ὄνειρο ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς κακιᾶς τὸ παίρνει καὶ σ' τὸ φέρνει τ' ἀγγελούδι σου τὸ πολυαγαπημένο, καὶ τὸ φιλᾶς, καὶ τὸ θωρᾶς, τὸ σφίγγεις στὴν καρδούλα σου καὶ εἶσ' εὐτυχισμένη. Ἄμοιρη!! ἄξαφνα ξυπνᾶς καὶ τρομαγμένη κράζεις: «Ποῦ εἶμαι; καὶ ποῦ εἶμουνα; ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου;» Καὶ στὴν καρδιά σου τὸ ζητᾶς, μὰ βρίσκεις τὴν πληγή σου... Καὶ βαρυαναστενάζεις· ἐκεῖνο εἶταν ὄνειρο; ἢ τοῦτο εἶναι τώρα;

Πέτρα πέτρα χρόνια κάστρο
παιδεβόσουνα νὰ χτίσεις,
τώρα σήκωσες τὸ χέρι
στὴ στιγμὴ νὰν τὸ γκρεμίσεις.

Ἄμοιρη μάννα! σὰν ἀκκουμπᾶς τὸ βράδι στὸ προσκέφαλο ζητώντας τὸν ὕπνο νἄρθῃ νὰ ξεκουράσῃ τὴν ἀποκαμωμένη ἀπὸ τὴ μαύρη λύπη ψυχή σου, τὸ ξέρεις τ' ἄχαρο τὸ δάκρι! ποὺ κυλάει σιγὰ-σιγὰ στὸ μάγουλό σου, σταλάζει στὰ στεγνωμένα ἀπὸ τὸ ἄχ!! χείλια σου καὶ γεύεσαι τὴν ἁρμυρή του πίκρα κ' ἔτσι πλερώνεις ὅλες τὶς γλύκες ποὺ ἄλλοτε σοῦδωσαν τὰ φιλιά.

Τὴ νύχτα σὰ στὸν ὕπνο σου καμμιὰ φορὰ τὸ φτερωτ' ὄνειρο ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς κακιᾶς τὸ παίρνει καὶ σ' τὸ φέρνει τ' ἀγγελούδι σου τὸ πολυαγαπημένο, καὶ τὸ φιλᾶς, καὶ τὸ θωρᾶς, τὸ σφίγγεις στὴν καρδούλα σου καὶ εἶσ' εὐτυχισμένη. Ἄμοιρη!! ἄξαφνα ξυπνᾶς καὶ τρομαγμένη κράζεις: «Ποῦ εἶμαι; καὶ ποῦ εἶμουνα; ποῦ εἶναι τὸ παιδί μου;» Καὶ στὴν καρδιά σου τὸ ζητᾶς, μὰ βρίσκεις τὴν πληγή σου... Καὶ βαρυαναστενάζεις· ἐκεῖνο εἶταν ὄνειρο; ἢ τοῦτο εἶναι τώρα;

του τελειώνουν μὲ τὴν ἴδια λέξη. Καὶ δείχνει αὐτὸ κάτι σὰν idée fixe, ποὺ ἔρχεται καὶ ξανάρχεται τὸ ἴδιο τὸ ἀπαράλλαχτο ἐπίμονα καὶ δὲν ἔχει διωγμό.

Ὁ ρυθμὸς τοῦ κ. Καβάφη μᾶς δείχνει τέλεια τὴν ψυχή του τὴν τόσο ὑποταγμένη, μὰ καὶ τόσο περίλυπη.

Καμιὰ θερμὴ ἔκφραση ἐπαναστατημένου λυρισμοῦ, καμιὰ ἀπότομη ἀποφασιστικὴ χερονομία. Ἡ Ἀγάπη, ὁ Πόνος, τὰ Πάθη, ἡ Φύση, συναιστήματα πολὺ βαριά, θὰ σπούσαν τὸ στίχο τοῦ ποιητῆ. Συναιστήματα τόσο ὑποκειμενικά, θὰ τὸν ὁδηγοῦσαν ἄθελα σὲ καμιὰ διαμαρτυρία, σὲ κανένα ἀνατίναγμα, σὲ καμιὰ πρόκληση στὴ Μοῖρα. Τὰ πάθη αὐτὰ τὰ φοβᾶται ὁ κ. Καβάφης. Τὰ κυτάζει νὰ περνοῦν καὶ νὰ τονε σιανιάζουν καὶ συμαζώνεται σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ ἀνησυχεῖ μήπως τόνε δοῦν καὶ τὸν προκαλέσουν καὶ τὸν ἀναγκάσουν νὰ πεῖ μὲς σ'αὐτὰ τὴ σκέψη του. Ἂν ἔπαιρνε τὴν ἀγάπη — τὴν ἀγάπη ποὺ ἢ μᾶς σπᾶ ἢ μᾶς κάνει θεούς, τὸ ξέρει, θἄπεφτε ἀπὸ τὴ συγκρατημένη ἀριστοκρατοσύνη καὶ θὰ μιλοῦσε μὲ τὸ θόρυβο λυρικῆς χαρᾶς ἢ ἀγωνίας. Ἀκούσετε:

«Σ' αὐτὲς τὶς σκοτεινὲς κάμαρες ποῦ περνῶ
μέρες βαρειές, ἐπάνω κάτω τριγυρνῶ
γιὰ ναῦρω τὰ παράθυρα. Ὅταν ἀνοίξει
ἕνα παράθυρο θἆναι παρηγορία.
Μὰ τὰ παράθυρα δὲ βρίσκουνται ἢ δὲν μπορῶ
νὰ τἄβρω. Καὶ καλλίτερα ἴσως νὰ μὴν τὰ βρῶ.
Ἴσως τὸ φῶς θἆναι μιὰ νέα τυραννία,
Ποιός ξέρει τί καινούργια πράματα θὰ δείξει».

Εἶναι τὸ πιὸ χαραχτηριστικὸ ἀπ' ὅλα του τὰ τραγούδια. Βλέπετε; Ἕνας ἐφιάλτης βαρὺς κάθεται ἀπάνω στὴν ψυχὴ τοῦ κ. Καβάφη καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ σηκωθεῖ νὰ πεταχτεῖ ἐπάνω ν' ἀνοίξει τὰ παράθυρα, ν' ἀνοίξει κὶ τὶς πόρτες, νὰ μπεῖ μέσα ὁ ἥλιος, νὰ μποῦνε κ' οἱ βροχὲς κ' οἱ φωνὲς τοῦ πλήθους κ' ἡ ἀγνότατη ἀμιλησιὰ τῶν ἄστρων. Κλεῖ τὰ μάτια στὰ καινούρια καὶ στὰ ζωντανά, γιατὶ καλὰ ξέρει πὼς μιὰ τυραννία νέα θἄ γεννηθεῖ πάλι ἀπὸ αὐτή. Τί; πόθοι πάλι; Ἀπογοήτεψες, λαχτάρες ἄγονες; Ὄχι! ὄχι! Καλύτερα νὰ κλείσει τὰ παράθυρα, τίποτα νὰ μὴ δεῖ πιά. Κουράστηκε, νικήθηκε. Κάπου-κάπου μόνο κάτι μᾶς ψιθυρίζει. Τόσο σιγά, ποὺ χρειάζεται μιὰ ἤρεμη χειμωνιάτικη δύση γιὰ νὰ τὸν ἀκούσεις. Κι ὅμως ἄλλοτε, τὰ παράθυρά του θἄταν ἀνοιχτὰ καὶ θὰ μπαινόβγαιναν ἴσως τὰ χελιδόνια τὴν ἄνοιξη καὶ θἀχτιζαν τὶς φωλιές τους στὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ. Τὰ χελιδόνια ποὺ κι ἂν ἔρχουνται μένουν τόσο λίγο καὶ φεύγουν! Τότε θὰ τραγουδοῦσε κι ὁ κ. Καβάφης, χωρὶς ἄλλο, τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἀγάπη, καὶ πολλὲς φορὲς θἄμεινε ἀκουμπισμένος στὰ παράθυρά του κοιτάζοντας ὅλα αὐτά. Πόσο βάσταξε ὅμως αὐτό; Πόσες ἄραγε φορὲς εἶδε νἄρθουν καὶ νὰ φύγουν τὰ χελιδόνια; Ποιός ξέρει! Καὶ μιὰ μέρα βρέθηκε φριχτὰ κουρασμένος. Τὰ χελιδόνια; θἄρθουν καὶ θὰ φύγουν χιλιάδες φορές, δὲ γίνηκε ἔτσι; Καὶ μᾶς τὸ λέει:

«Τὴν μιὰ μονότονην ἡμέραν ἄλλη
μονότονη, ἀπαράλλαχτη ἀκολουθεῖ. Θὰ γίνουν
τὰ ἴδια πράματα, θὰ ξαναγίνουν πάλι —
οἱ ὅμοιες στιγμὲς μᾶς βρίσκουνε καὶ μᾶς ἀφήνουν.

Μήνας περνᾶ καὶ φέρει ἄλλον μήνα.
Αὐτὰ ποὺ ἔρχονται κανεὶς εὔκολα τὰ εἰκάζει,
εἶναι τὰ χθεσινὰ τὰ βαρετὰ ἐκεῖνα.
Καὶ καταντᾶ τὸ αὔριο πιὰ σὰν αὔριο νὰ μὴ μοιάζει.

Ἔτσι ἄχ! ἔτσι ἄμοιρη μάννα, περνᾶς τὴ γκρεμισμένη ζωή σου.

Ὁ ἥλιος πιὰ τὴ θέρμη του δὲ ρήχνει,
τὰ λούλουδα δὲν ἔχουν μυρουδιά,
καμμιὰ χαρὰ δὲ φέρνουν τὰ τραγούδια
κι οὔτε φωλιὲς δὲ χτίζουν τὰ πουλιά.

Καὶ θὰ περάσουν ὧρες, μέρες, μῆνες, χρόνια! καὶ θἄρθῃ ὁ μεγάλος αὐτὸς μάστορης, ὁ Καιρός, νὰ ράψῃ τὴ σκισμένη σου καρδούλα, πάλι θὰ θρέψῃ ἴσως ἡ πληγή της, μὰ τὸ σημάδι πάντα θὰ τῆς μένῃ.

Παρίσι, Δεκέβρης τοῦ 909.

ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

καὶ πουλιοῦνται στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» δρ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΑΜΕΝΑ:

Σὰ λάμπει ὁ ἥλιος — Μιὰ κριτική — Ἕνωση θὰ πῇ δύναμη — Τρομοκρατία — Μάθηση καὶ λευτεριά — Ὁ «Συγγραφεύς» - Ἐπίλογος — Ἑκατὸν πενήντα — Διαγωνισμὸς γιὰ τὴ γλώσσα 1904 Ἡ γραμματικὴ τοῦ Ρεντάκη — Λευτεριὰ καὶ μάθηση — Τὸ ῥητὸ τοῦ Νεεμία — Ἕνα γράμμα — Οἱ παράδες — Διαβάζοντας τὰ Πάτρια· Σκεψοῦλες — Ἡ κλωστίτσα — Ἕνα νόστιμο ἐπιχείρημα — Ξενισμός — Ταχυδρόμος, ταχυδρομεῖο, πόστα — Ἕνας ἕνας — Τί λέγεται γλώσσα — Ἀνοιχτὸ γράμμα - Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικά μας — Ὁ Ἄντρας καὶ ἡ γυναίκα — Ὁ κ. H. Krüger — Τὸ φεγγάρι — Ἡ χημεία τοῦ λαοῦ — Μαρία Ἑλένη — Καλοσύνη καὶ Διάβασμα — Λίγα λόγια — Ὁ Μεσαζέρης — Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά — Πρωτο χρονιάτικο — Ἀγάπη — Πέρα πέρα — Ὁ Νουμᾶς — Γράμμα στὴ Μυριέλλα.

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Η „ΛΗΚΥΘΟΣ"

(Τραγούδια. Δραχμὲς 3 προπληρωτέες).

Βγαίνει σὲ λίγες μέρες

Συντρομητὲς γράφουνται μόνο στὴν κυρία

ΕΥΣΤΑΘΙΑ Δ. ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ

Πλατεῖα Κυριακοῦ, Ἀθήνα

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1]2

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (3 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμᾶ πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου Ὁμόνοια), στὸ κιόσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας« Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στρατὸς καὶ Βουλή — Τί γινότανε στὰ 97 — Ὁ κ. Ἀντρεάδης — Ὁ κ. Φυτόσοφος καὶ ἡ καθαρεύουσα — Πανᾶς καὶ Σία.

ΝΑ ΜΗ μπαίνουνε στὴ Βουλὴ οἱ ἀξιωματικοί, μὰ νὰ μένουνε στοὺς στρατῶνες τους Νά, τί λένε, πὼς ἀποφάσισε νὰ ζητήσει ὁ «Στρ. Σύνδεσμος» ἀπὸ τὴν Ἐθνοσυνέλεψη. Κι ἂν εἶναι ἀληθινὸ αὐτό, κι ἂ γίνει, δὲν μπορεῖ κανεὶς παρὰ νὰ συχαρεῖ τοὺς ἀξιωματικούς μας ποὺ εἶδαν ἐπιτέλους τὸ σωστὸ κι ἀποφασίσανε νὰ ἀποκλείσουν τοὺς στρατιωτικοὺς ἀπὸ τὴ Βουλή.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ τοῦ «Στρ. Συνδέσμου» τοὺς κάνει χαλάλι τὰ καινούρια γαλόνια ποὺ μὲ τὸ φτυάρι τελευταῖα σκορπιστήκανε, τοὺς κάνει ἄξιους ἀκόμα καὶ γι' ἄλλα καινούρια γαλόνια. Ἐπιτέλους ἂς μένουνε στοὺς στρατῶνες τους κι ἂς φορτώνουνται γαλόνια—σώνει νὰ βαστάει ἡ τσέπη μας νὰ τοὺς πληρώνει καὶ τοὺς μιστοὺς.

*

ΕΙΝΑΙ γνωστὸ πὼς στὰ 97, ὅταν ἀκόμα ὁ Τοῦρκος βρισκότανε ἔξω ἀπὸ τὴ Λαμία, οἱ ἀξιωματικοί μας, ὅσοι πολιτευόντουσαν ἢ εἴχανε σκοπὸ νὰ πολιτευτοῦν ὕστερ' ἀπὸ τὴν εἰρήνη, ψηροθηρούσανε μέσα στοὺς στρατῶνες τους κι ἀδυνατίζανε τοὺς λόχους τους, στέλνοντας τοὺς πατριῶτες τους ἔφεδρους μὲ ἄδεια στὴν πατρίδα τους.

Γιατὶ ὅποιος πολιτεύεται, ὅλα τὰ μέσα τὰ θεωρεῖ ἱερὰ γιὰ νὰ πετύχει τὸ σκοπό του. Οἱ ἀξιωματικοὶ μοναδικὸ σκοπό τους πρέπει νἄχουν πῶς νὰ μορφώσουνε στρατὸ καὶ γι' αὐτὸ ἡ Ἐθνοσυνέλεψη μεθαύριο δὲν πρέπει νὰ διστάξει καθόλου νὰ κάμει αὐτὸ ποὺ ζητάει σήμερα ὁ «Στρ. Σύνδεσμος».

*

Τ' ΕΙΝΑΙ πάλι αὐτὰ τὰ ἐξωφρενικὰ μὲ τὸν καθηγητὴ κ. Ἀντρεάδη; Μιλώντας, λένε, στὴν ἐξέταση κάποιου Σαμιώτη φοιτητῆ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ τῆς Σάμος, κατάκρινε τοὺς Σαμιῶτες πολιτικούς, ποὺ μὲ τὰ ταπεινὰ προσωπικά τους πάθια φέρανε τὸ ἡρωϊκὸ νησὶ στὸ σημερνό του χάλι· κ' οἱ Σαματιῶτες φοιτητές, λέει, ἀντὶ νὰν τονὲ χεροκροτήσουνε γιὰ τὴν εἰλικρίνειά του, τὸ ἐναντίο, θορυβηθήκανε καὶ φοβερίζουνε νὰ μὴν τὸν ἀφίσουνε νὰ ξαναπαραδώσει στὸ Πανεπιστήμιο.

Ἡ «Ἀκρόπολη» ἔγραψε πὼς δὲ φταῖνε οἱ Σαμιῶτες φοιτητές, μὰ ἄλλοι, ποὺ χουνε συφέρο, σπρώξανε τὰ πράματα στὸ ἀπροχώρητο. Ἂν εἶναι ἔτσι, πρέπει οἱ φοιτητές, καὶ πρῶτοι πρῶτοι οἱ Σαμιῶτες φοιτητές, νὰ μαζωχτοῦνε γύρω στὸν καθηγητή τους καὶ νὰ βάλουν κάθε κατεργάρη στὴ θέση του.

*

Ο ΦΥΤΟΣΟΦΟΣ κ. Δρακουλης μὲ τὸ θιασό του πῆγε στὸ Βόλο, κι ἀπὸ κεῖ δὲν ξέρουμε γιὰ ποῦ θὰν τοῦ δώσει, μὲ σκοπὸ νὰ φωτίσει τὶς ἐργατικὲς τάξες καὶ νὰ διαδώσει τὶς σοσιαλιστικὲς καὶ φυτοφαγικὲς ἰδέες του. Ὁ κ. Δρακούλης εἶναι ποῦρος καθαρευουσάνος καὶ στὴν κουβέντα του καὶ στὸ γράψιμό του. Καταντάει λοιπὸν ἀκατανόητο πῶς θὰν τὰ καταφέρει νὰ φωτίσει τὸ λαὸ μὲ τὴ γλώσσα ποὺ μεταχειρίζεται. Σοσιαλισμὸς καὶ καθαρεύουσα!.. Αὐτὸ τὸ ἀνάποδο κι ἀταίριαστο μόνο στὸ Ρωμαϊκο μποροῦσε νὰ γίνει!

Ὡστόσο νά, ποὺ γίνεται κι αὐτό. Τὸ πῶς τώρα γίνεται, εἶναι ἄλλο ζήτημα κι ἂ θέτε σᾶς τὸ λέμε. Πάντα μεταξὺ ῥήτορα κι ἀκροατηρίου ὑπάρχει ἕνας τρίτος, εἶδος ντραγουμάνος. Ὁ ντραγουμάνος λέει στοὺς ἐργάτες πὼς ὁ τάδε κύριος, ποὖναι σοφὸς κτλ., θὰ σᾶς πεῖ τὸ καὶ τὸ καὶ νὰ προσέξετε στὰ λόγια του. Ὁ ῥήτορας ἀνεβαίνει στὸ βῆμα, ἀρχινάει νὰ κόβει τὶς κοῦρες του καὶ τὶς ἑλληνικοῦρες του καὶ οἱ ἐργάτες...χασμουριοῦνται ἀπὸ τὴ συγκίνηση.

Αὐτό, μᾶς εἶπαν, ἔγινε τὶς προάλλες στὸν Πειραιᾶ μὲ κάποιους κύριους ποὺ κατεβήκανε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ μιλήσανε στοὺς ἐργάτες. Τὸ ἴδιο, ἐλπίζουμε, νὰ γίνει καὶ στὸ Βόλο μὲ τὸν κ. Δρακούλη.

*

ΕΝΑ ἄλλο, ποὺ μπορεῖ κανεὶς καὶ γι' αὐτὸ νὰ συχαρεῖ τὸ «Στρ. Σύνδεσμο», εἶναι ἡ ἀπόφαση ποὺ πῆρε νὰ ζητήσει νὰ καταργηθεῖ ἀπὸ τὸν καινούριο ὀργανισμὸ τοῦ Στρατοῦ ἡ γελοία ἐκείνη διάταξη ποὺ διόριζε τρεῖς ποιητὲς στρατιωτικοὺς μὲ τὸν τίτλο «Ἐθνικὸς ποιητής» καὶ μὲ βαθμὸ καὶ μιστὸ λοχαγοῦ.

Ὁ κ. Φωκ. Πανάς, ὁ κ. Μηνᾶς Τραμπακουλόπουλος

Κ' ἔτσι οἱ στίχοι τοῦ κ. Καβάφη ἔρχονται τόσο τρομαχτικὰ ἤρεμοι ποὺ νοιώθεις πρὶν νἄρθουν νὰ μᾶς βροῦνε—μέσα σὲ μιὰ μεγάλη κάμερα ἔρημη, ἀγρύπνησαν καὶ κλάψανε πολύ: καὶ μᾶς ἦρθαν μόνο, σὰν εἶδαν πὼς μποροῦν νὰ μᾶς ποῦν τὸν πόνο τους, δίχως μὲ κανένα μελοδραματικὸ κίνημα, νὰ τὸν θεαματοποιήσουν ἢ μὲ καμιὰ πομπωδικὴ ἔκφραση νὰ ἐγγίσουν τὴν ἱερότατη θλίψη του. Προσπαθεῖ νὰ μᾶς παρηγορήσει γιὰ τὴ ζωή, νὰ μᾶς χαμογελάσει, εἶναι ἤρεμος καὶ κρύβει ὅσο μπορεῖ καὶ πιὸ σπαρτιάτικα, τὸ μυστικὸ πόνο ποὺ τοῦ ξεσκίζει τὰ στήθια ὁ κ. Καβάφης.

Ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ἔργα τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου εἶναι μέσα στὸν Ἅγιο Πέτρο τῆς Ρώμης τὸ ἄγαλμα τῆς Παρθένας Μαρίας ὅταν σηκώνει τὸν πεθαμένο γιό της ἀπάνω ἀπὸ τὸν τάφο. Εἶχε τόσο κλάψει τὶς φριχτὲς μέρες τῶν Παθῶν, ποὺ τώρα πιὰ τὴν ἡμέρα τὴ στερνὴ τοῦ Ἐνταφιασμοῦ κουράστηκε, καταβλήθηκε, ἔλιωσε. Κρατεῖ πεθαμένο τὴ Ζωή της ἀπάνω στὰ χέρια της κ' εἶναι τόσο ἤρεμη ἀπὸ τὴν πολλὴ κούραση ποὺ θαρρεῖς καὶ χαμογελᾶ. Ἀριστοκρατικότερη ἔκφραση πόνου δὲν ὑπάρχει, φαίνεταί μου. Καὶ τραγικώτερη. Καὶ φαίνεταί μου ἀκόμα τίποτα ἄλλο στὸν κόσμο δὲν ξέρω νὰ μοιάζει τόσο πολὺ μὲ τὴν ψυχὴ τοῦ κ. Καβάφη. Ἔτσι θλιμένη, ἔτσι σεμνὰ ἀπελπισμένη παρουσιάζεταί μας ὕστερα ἀπὸ ἀνάκουστο μοιρολόϊ ἡ ψυχὴ τοῦ κ. Καβάφη, κρατώντας στὰ χέρια της σεμνὰ καὶ ὑπομονετικὰ τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς του. Ὅλη ἡ ποίηση τοῦ κ. Καβάφη μᾶς δηγᾶται γιὰ κάποια μερόνυχτα, πολὺ μακρυνά, πολὺ μακρυνά, ποὺ ὁ ποιητὴς πολλὴ χαρὰ καὶ πολλὴ θλίψη θὰ αἰστάνθηκε.

Ὡς ὅτου ποὺ μιὰ μέρα:

«Χωρὶς περίσκεψι, χωρὶς λύπην, χωρὶς αἰδώ,
μεγάλα κ' ὑψηλὰ τριγύρω μου ἔχτισαν τείχη.
Καὶ κάθομαι καὶ ἀπελπίζομαι τώρα ἐδῶ.
Μὲ τρώγει τὴν καρδιὰ καὶ τὸν νοῦν αὐτὴ ἡ τύχη,
διότι πράγματα πολλὰ ἔξω νὰ κάμω εἶχον.
Ἀ, ὅταν ἔκτιζαν τὰ τείχη πῶς νὰ μὴν προσέξω.
Ἀλλὰ δὲν ἄκουσα ποτὲ κρότον κτιστῶν ἢ ἤχον.
Ἀναισθήτως μ' ἔκλεισαν ἀπὸ τὸν κόσμον ἔξω.»

Καὶ δὲ διαμαρτυρήθηκε, δὲν ἐκίνησε τὸ χέρι του γιὰ κάποια ἀντίσταση. Ἔσκυψε τὸ κεφάλι στὴ Μοῖρα κ' ὑποτάχτηκε, μὰ δὲν παρηγορήθηκε. Ἔτσι ἄφησε τὰ χρόνια καὶ πῆγαν καὶ χάθηκαν οἱ ὡραῖοι καιροὶ τῆς νιότης καὶ τώρα, καὶ τώρα, σὰ νὰ τὸ μετανοιώνει, σὰ νὰ λυπᾶται:

...Στοῦ καφενείου τοῦ βοεροῦ τὸ μέσα μέρος
μὲ μιὰν ἐφημερίδα ἐμπρός του, χωρὶς συντροφιά.

Καὶ μὲς στῶν ἄθλιων γηρατειῶν τὴν καταφρόνια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τὰ χρόνια
ποῦ εἶχε καὶ δύναμη, καὶ λύγο κ' ἐμορφιά.

Ξέρει ποὺ γέρασε πολύ· τὸ νοιώθει, τὸ κυτάζει.
Κ' ἐν τούτοις ὁ καιρὸς ποὺ ἦταν νέος μοιάζει
σὰν χθές. Τί διάστημα μικρό, τί διάστημα μικρό.

Καὶ συλλογιέται ἡ φρόνησις πῶς τὸν ἐγέλα
καὶ πῶς τῆς ἐμπιστεύονταν πάντα — τί τρέλλα!
τὴν ψεύτρα ποὺ ἔλεγε: «Αὔριο. Ἔχεις πολὺν καιρό».

Θυμᾶται ὁρμὲς ποὺ βάσταγε καὶ πόση
χαρὰ θυσίαζε. Τὴν ἄμυαλη του γνώση
κάθ' εὐκαιρία χαμένη τώρα τὴν ἐμπαίζει.

...Μὰ ἀπ' τὸ πολὺ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται
ὁ γέρος ἐζαλίστηκε. Κι' ἀποκοιμᾶται
στοῦ καφενείου ἀκουμπισμένος τὸ τραπέζι.»

Μὰ πόσο ἀργά! Πόσο ἀργὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται αὐτὸ ὁ Ποιητὴς καὶ πόσο εἶναι περιώδυνο τὸ παρά-

καὶ ὁ κ. Σπύρος Ματσούκας (ὁ τρίτος μὲ τὸν τίτλο «ἐθνικὸς ἀρχιποιητής»), ποὺ εἶχανε σίγουρη αὐτὴ τὴ θέση, θὰ μείνουν ἔτσι στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ, δίχως γαλόνια καὶ σακαράκα.

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΤΑ ΔΡΑΚΟΥΛΕΙΑ

Φίλε Νουμᾶ,

Ὁ κ. Δρακούλης στὸ τελευταῖο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ του «Ἔρευνα» δημοσιεύει ἄρθρο γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ κίνηση τῆς Ρωμιοσύνης στὸ 1909. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ κάνει λόγο γιὰ τὴν «Κοινωνιολογικὴ Ἑταιρία» καὶ γιὰ τὸ «Μέλλον» ποὺ ἔβγαινε πέρυσι καὶ ποὺ εἶχα τὴν τιμὴ νὰ διευθύνω.

Στὶς παρατηρήσεις του καὶ γιὰ τὴν Ἑταιρεία καὶ γιὰ τὴν ἐφημερίδα φαίνεται καθαρὰ κακόπιστος ἢ τουλάχιστο ἀκαταλόγιστος. Ὁ κ. Δρακούλης δὲν ξεχνάει κάποιες κάκιες του. Τὸ ἔργο τῆς «Κοινωνιολογικῆς» δὲν τὸ βρίσκει ὅπως τὸ θέλει, ὄχι γιατὶ θέλει νὰ κρίνῃ αὐστηρά, ἀλλὰ γιατὶ δὲν ἔγινε δεκτὴ ἡ πρότασή του διὰ τῶν ἐδῶ «ἐν χορτοφαγίᾳ» ὀπαδῶν του νὰ τὸν κάνουν πρόεδρο καὶ νὰ πάῃ καὶ τὸ συμβούλιο τῆς Ἑταιρείας στὸ ξενοδοχεῖο ποὺ ἔμενε νὰ τοῦ πῇ «Πέκεϊμ ἐφέντημ». Τὸ τί ἔκανε ἡ «Κοινωνιολογικὴ Ἑταιρεία», ὁ κ. Δρακούλης δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κρίνῃ. Εἶναι πολὺ γέρος καὶ πολὺ σκουριασμένος, καὶ ὄχι τόσο ἐλεύθερος ἀπὸ πολλὰ ψέμματα γιὰ νἄχῃ τὴν αὐστηρότητα νὰ τῆς πῇ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

Ὅσο γιὰ τὸ «Μέλλον», ποὺ λέει πὼς «δὲν ἀπέβη ὅλως ἄχρηστον» καὶ νόμισε πὼς μᾶς σβύνει ἔτσι μὲ μιὰ μονοκοντυλιά, δὲ μᾶς πολυσκοτίζει. Τὸ ἔργο μας δὲν εἴταν γιὰ νὰ τὸ χειροκροτήσῃ ὁ κ. Δρακούλης, οὔτε γιὰ νὰ δώσῃ τὶς λίρες του ποὺ μπορούσαμε νὰ ἔχουμε, κολακεύοντας τὴ γεροντικὴ ματαιοδοξία του καὶ δημοσιεύοντας ἄρθρα τετράστηλα τοῦ ἐρχομοῦ του πέρυσι ὅταν ἦρθε στὴν Ἀθήνα καὶ ζήτησε νὰ πᾶνε οἱ πιστοὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν.

Μπορούσαμε νὰ δημοσιέψουμε καὶ τὸ κλισέ του καὶ νὰ γράψουμε ἀποκάτω ἄσμα ἀσμάτων, ὅπως ἔκαμε τὶς προάλλες ὁ «Ἐργάτης» τοῦ Βόλου.

Μὰ μεῖς εἴπαμε δὲν πηγαίναμε γιὰ τὸν κ. Δρακούλη καὶ τὄχουμε γιὰ τιμή μας πὼς στὸ ἔργο μας δὲν ἄγγισε χέρι. Εἶναι βέβαια ἄνθρωπος φιλότιμος καὶ ἔντιμος, ἀλλὰ δὲν εἶναι νέος, οὔτε βγάζει τὸν ἑκυτό του ὡς πρόσωπο ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅπως πρεσβεύουμε μεῖς. Ἂν τὸ ἔργο μας ἔκαμε καλό, θὰ μᾶς κρίνουν ἄλλοι καὶ θὰ δεχτοῦμε τὸ κάθε τι ποὺ θὰ μᾶς ποῦν οἱ ἀληθινοὶ καὶ κεῖνοι ποὺ βλέπουν μὲ τὰ μάτια ὁλοκάθαρα.

Μὰ λέει κ' ἕνα ψέμμα ὁ κ. Δρακούλης, πὼς τὸ «Μέλλον» τὸ ἔβγαλε ἡ «Κοινωνιολογικὴ Ἑταιρεία». Ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς παρακολούθησαν ξέρουν πὼς τὸ «Μέλλον» ἐβγῆκε τὸ Νοέβρη τοῦ 1908 καὶ τὸ Γενάρη τοῦ 1909 ἀναγγείλε τὴν ἵδρυση τῆς «Κοινωνιολογικῆς Ἑταιρίας» ποὺ ἀποτελέστηκε ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ βρέθηκαν γύρω στὸ «Μέλλον». Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ἕνας κόκκος καλῆς πίστης θὰ ἔπειθε τὸν κ. Δρακούλη νὰ γράψῃ τὴν ἀλήθεια.

Ἐκεῖνο ποὺ τοῦ συνιστοῦμε εἶναι νὰ δημοσιεύῃ στὴν «Ἔρευνα» ἄρθρα «βιονομικὰ, πνευματιστικὰ καὶ χορτοφαγικά»· ἔτσι δὲ θὰ βρεθῇ κανείς στὴν ἀνάγκη νὰ πικράνῃ τὸν κ. Δρακούλη ποὺ τοῦ ὀφείλεται δὰ ὁ σεβασμὸς τῆς ἡλικίας του καὶ τοῦ καλοζωϊσμοῦ του.

Ἐμεῖς τοῦ δηλοῦμε πὼς πιὰ δὲ θ' ἀσχοληθοῦμε μὲ τ' ὄνομά του, ὅ,τι καὶ νὰ μᾶς ξαναπῇ· τὸ πολὺ πολὺ καμμιὰ φορὰ στὶς σκέψεις μου μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ στοιχεῖα μελέτης μπουζοαζικῆς ἢ φρενολογικῆς.

Δικός σου

Δ. ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΑΝΟΣΤΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Εἶχα, ἔχω καὶ θὰ ἔχω στὴ ζωή μου ἕνα ἰδανικό,—ν' ἀποδείξω ὅτι τὸ Ὠδεῖο, ἀφότου *ἀναμορφώθηκε* κατὰ πὼς λένε, ὄχι μόνον δὲν ὑπερετεῖ κανέναν ἐθνικὸ προορισμό, ἀλλὰ καὶ ὡς κοινὸ μορφωτικὸ ἵδρυμα, ἄσχετα ἀπὸ κάθε ἔννοια ἐθνικῆς ἀποστολῆς, δὲν παρουσιάζει καμμιὰ σοβαρὴ καὶ θετικὴ ἐργασία ἄξια προσοχῆς, τὸ πρόγραμμά του δέ, ὅπως καὶ ἂν τὸ πάρῃ κανείς, εἶναι ἔξω ἀπὸ καθε νόημα τέχνης καὶ κάθε λογική, ἐνῶ ἀντεναντίας ἡ παλιὰ ἐποχὴ τοῦ Ὠδείου καὶ πιὸ λογικὴ εἴτανε καὶ πιὸ φυσικὴ καὶ γόνιμη.

Τὴ γνώμη μου αὐτὴ τὴν ὑποστήριξα πολλὲς φορές, τελευταῖα δὲ σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἄρθρα στοὺς «Καιρούς», ἄρθρα ποὺ ἐτάραξαν τοὺς κύκλους μερικῶν ἐνδιαφερομένων, ποὺ μ' ἐθεώρησαν γι' αὐτὸ ἄξιο νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀπάνω μου τουλάχιστο ὁ Λίντσειος νόμος. Εἶχα ἀποφασίσει νὰ μὴν ἀπαντήσω σὲ μερικὰ ποὺ γιὰ μένα εἶναι ἀνάξια καὶ νὰ περιφρονηθοῦν ἀκόμα, ἀλλὰ γιὰ τὴ δυστυχία μου, ἐκεῖνα ποῦ γιὰ μένα δὲν ἦσαν παρὰ ἐμπαθῆ μωρολογήματα ποῦ *διάστρεφαν* τὶς ἔννοιες τῆς πολεμικῆς μου, προερχόμενα δὲ ἀπὸ ἀπὸ ἀφάνταστη ἄγνοια πραγμάτων, ἄλλοι *εἰδικοί*, τὰ ἐθεώρησαν ὡς σπουδαῖα κ' ἐβασίστηκαν σ' αὐτὰ γιὰ νὰ μὲ βρίσουν σὰν τὸν τελευταῖον ἄνθρωπο τοῦ κόσμου. Καὶ τί δὲν μοῦ εἶπαν δὰ οἱ γενναιόψυχοί μου κριτικοί! Σᾶς παραθέτω μερικὰ γιὰ νὰ λάβετε μιὰν ἰδέα.

Μοῦ εἶπαν ὅτι εἶμαι ἄναντρος, ὅτι ὅσα ἔγραψα εἶναι καυγὰς *γιὰ τὸ πάπλωμα*, μὲ εἶπαν *πρῶτο τυχόντα*, ἄξιο νὰ μὲ πάρουν *μὲ τὸ κοντόξυλο* κτλ.

Ἐγὼ γιὰ ὅλα αὐτὰ ποῦ τὰ θεωρῶ τίτλους τιμῆς καὶ ποῦ δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ μ' ἐνθαρρύνουν περσότερο στὸ νὰ συνεχίσω τὸν τίμιο ἀγῶνα ποῦ ἀνάλαβα, εἶμαι ἀναγκασμένος, ἐνάντια ἀπὸ τὴ θέλησή μου ν' ἀπαντήσω, ὄχι τώρα, ἀλλὰ σὲ λίγες μέρες, σ' ἕνα βιβλίο ποῦ μαζὺ μὲ τὸ μουσουργὸ κ. Γεώργιο Ἀξιώτη θὰ βγάλουμε γιὰ τὸ Ὠδεῖο. Ἐκεῖ στὸ τέλος, γιὰ ἐπίλογο θὰ γράψω ὅπως πρέπει.

Ἐδῶ θέλω νὰ πῶ μόνο δυὸ πράγματα. Πρῶτο ν' ἀπορήσω μὲ τὴν ἐλαφρότητα τῶν *εἰδικῶν* ποῦ ἀναμιχθήκανε σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ μὲ βρίσανε, χωρὶς νὰ λάβουν οὔτε κἂν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν ὅ,τι ἔγραψα, ἀλλ' ἐστήριξαν τὴν ὑβριστικὴ ἐπίθεσή τους σὲ μερικὰ ἀνάξια μωρολογήματα ποῦ δὲν διερμηνεύουν τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα τῆς πολεμικῆς μου, ἀλλὰ λένε σὲ πολλὰ ὁλωσδιόλου διαφορετικὰ πράγματα, δὲν ξέρω ἂν ἀπὸ παρεξήγηση ἢ ἀπὸ σκοπό. Καὶ πρὸς ἀπόδειξη τῆς παρερμηνείας αὐτῆς ἂς ἀκουσθοῦν τὰ ἑξῆς: Εἴπανε ὅτι ἐγὼ τἄβαλα μὲ τὸ Ὠδεῖο, γιατί, λέει, *δὲν καλλιεργεῖ τὴν ἐθνικὴ μουσική*, καὶ ὅτι εἶχα τὴν ἀπαίτηση τὸ Ὠδεῖο *νἄβγαζε μεγαλοφυΐες*. Ποῦ τὰ κ̓ὖραν γραμμένα κυτά, ἀπορῶ, μὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ μένω κατάπληκτος! Γιατί, ὡρισμένως, πρέπει νὰ εἶναι βλάκας κανεὶς γιὰ νὰ γράψῃ τέτοια πράγματα. Ἐγὼ εἶπα μόνο τὰ ἑξῆς *κατὰ λέξη* στὰ φύλλα τῶν «Καιρῶν» τῆς 24ης καὶ 25ης Νοεμβρίου τοῦ περασμένου χρόνου στὸ κεφάλαιο μὲ τὸν τίτλο «*Τὰ δημοτικὰ τραγούδια*»: «Ἔχουμε ἕναν πολύτιμο καὶ ἀνεκτίμητο θησαυρὸ στὸν τόπο μας, τὰ δημοτικά μας τραγούδια, ποῦ πονοῦν αὐτὸ ἀπὸ τὰ χείλη του! Ὁ Ποιητὴς ποὺ πρέπει νἄχει διάπλατα ἀνοιχτὰ τὰ παραθύρια του στὴ ζωή, ἄπληστα θέλοντας νὰ δοκιμάζει ὅλο καὶ καινούργιες ἡδονὲς καὶ καινούργιους καημούς. Ὁ Ποιητὴς ὁ ἀκούραστος ἀγαπητικὸς τῆς τραγικῆς ὡραιοσύνης τῆς ὕπαρξης. Ποὺ τραγουδεῖ μὲ τὴν ἴδια ἀγάπη τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, τὶς χαρὲς καὶ τὰ δάκρυα. Ποὺ φέρνει στὰ χείλη του διονυσιακὰ μεθώντας, ὅλα τὰ ὡραῖα ποτήρια τῆς Ζήσης.

Τέτοιος, δυστυχῶς, δὲν εἶναι ὁ κ. Καβάφης. Κυτάζει τὴ ζωὴ μέσα ἀπὸ τ' ἀψηλὰ τείχη, πού, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς λέει, κάποιοι ἔχτισαν γύρω του. Κ' εἶναι φριχτὰ ἀψηλὰ τὰ τείχη τῆς σκλαβιᾶς καὶ μαραζάρικη κι ἀρρωστημένη ἡ ψυχὴ ποὺ ἀναστενάζει ἐκεῖ μέσα—δυστυχῶς, γιὰ τὴν ὡραία ποίηση τοῦ κ. Καβάφη, ποὺ τόσα πράματα θὰ μᾶς ἔλεγε ἂν ἔβγαινε στὸν ἥλιο καὶ στὰ λουλούδια, στὶς χιονιὲς καὶ τὶς μπόρες.

Ὅταν ἐπιπόλαια κυτάζεις τὴ ζωή, σκλάβος της γίνεσαι καὶ παιγνίδι, πετώντας ἀπ' τὴ χαρὰ στὸν πόνο κι ἀπ' τὸν πόνο στὴ χαρά. Ὅταν βαθύτερα τὴν κυτάζεις, νοιώθεις τὴ φριχτὴ ματαιότητα κάθε χερονομίας καὶ κάθε κραυγῆς. Ἀνέγγιχτος εἶσαι ἀπὸ τὴ χαρὰ κι ἀπὸ τὸν πόνο. Κι ὅταν ἀκόμα πιὸ βαθειὰ κυτάξεις τὴν ὕπαρξη, τόσο πιὸ ἁρμονικὴ καὶ τόσο πιὸ ὡραία θὰ τηνε βρεῖς. Θὰ δεῖς, ἕνας ρυθμὸς συνταράζει σ' ἕνα μουσικὸ ξέσπασμα ἀνεκλάλητης χαρᾶς, ὅλα τὰ πράματα ποὺ ζοῦνε καὶ βιάζουνται, γιατὶ ξέρουν πὼς γρήγορα θὰ πεθάνουν. Οἱ διάκρισες χαρᾶς καὶ πόνου, ὀμορφιᾶς κι ἀσκήμιας δὲν ὑπάρχουν πιά. Ὅλα ἀδερφώνουνται καὶ μεθοῦνε κυτάζοντας τὸν ἥλιο. Ὦ! δὲν ὑπάρχει πιὸ πολύτιμο ἀπὸ τὴ ζωή!

Κ' ἕνας ποὺ θέλει μὲ τὸ μέταλλο ἢ μὲ τοὺς ἤχους ἢ μὲ τὰ λόγια νὰ διαιωνίσει τὶς στιγμὲς τῆς ζωῆς του, πρέπει βαθειὰ πρῶτα νὰ σκύψει καὶ νὰ κούσει τὴ μουσικὴ ποὺ κλειοῦν τὰ πράματα καὶ οἱ ἀνθρῶποι. Ἀλλοιῶς μὲ ὅλη τὴ φαινομενικὴ στοχαστικότητά του πολὺ ἐπιπόλαια ἀναλαβαίνει τὴ βαρύτατη εὐθύνη νὰ ὁδηγήσει καὶ νὰ διαπλάσει τὶς ψυχές.

Μήτε ἐπιπόλαια αἰσιόδοξος, μήτε στενοσύνορα πεσιμιστὴς πρέπει νὰ εἶναι κανείς. Ἡ νύχτα τῆς ζωῆς εἶναι γεμάτη ἄστρα. Κι ὅσο πιὸ σκοτεινὴ ἡ νύχτα, τόσο πιὸ λαμπερὰ τ' ἄστρα. Ἔτσι σ' ἕνα σκαλοπάτι πιὸ ἀψηλό, ἀποκορυφώνουνται καὶ σμίγουν καὶ πλέριες γίνουνται οἱ δυὸ στενὲς ἀντίληψες.

Νὰ ξέρεις τὴ φρίκη τῆς ζωῆς, τὴ ματαιότατη καὶ τραγικότατη καὶ νὰ μὴ σπᾶς, παρὰ ν' ἀντέχεις καὶ νὰ χαίρεσαι τὸ θέαμα τῆς ζήσης. Ὅσο πιὸ ἁρμυρὰ τὰ δάκρυα τόσο πιὸ ἡδονικὰ σοῦ δίνουν τὴ συναίσθηση πὼς ζεῖς. Νὰ ζεῖς, ν' ἀπλώνεις τὰ χέρια σου, τοὺς λογισμούς, νὰ χαίρεσαι τὸν ἥλιο καὶ τὶς βροχές, νὰ νοιώθεις τὸ χυμὸ τῆς ζωῆς ν' ἀνεβαίνει καὶ νὰ φουντώνει καὶ νὰ ξεφουντώνει μέσα στὸ αἷμα σου, νὰ ξέρεις πὼς θὰ πεθάνεις καὶ νὰ τὰ φωτοστεφανώσεις ὅλα μὲ τὸν ἡδονικότατο γαλάζιο κύκλο τῶν ἐφήμερων καὶ τῶν ἑτοιμοθάνατων. Ἡ νύχτα κ' ἡ θλίψη ὁρμὴ νὰ σοῦ γενεῖ γιὰ τὸ φῶς καὶ τὴ χαρά. Νά, τὸ εὐρυμέτωπο, τὸ ὁλοκληρωτικό, τὸ θεῖκὸ κήρυγμα τῆς Ποίησης!

Τέτοιος δὲν εἶναι ὁ κ. Καβάφης. Στάθηκε στὴ μέση. Δὲν μπόρεσε νὰ δεῖ ταυτόχρονα τὴ διπλοπρόσωπη δακρυόγελη ζωή. Τέτοιος κανένας ἀπὸ ὅσους δικούς μας γράφουν σήμερα δὲν εἶνχι. Θαρρεῖς κ' ἡ σκέψη δὲ μέστωσε ἀκόμα ἢ πὼς εὐτὺς ὡς μεστώσει στέκει στὴ μέση περίφοβη καὶ τὴν παίρνει ὁ δισταγμὸς κι ὁ φόβος. Ἔχομε θαρρεῖς καὶ στὴ φιλολογικὴ ζωή μας ὅλους τοὺς πόθους τῆς νιότης κι ὅλες τὶς ἀνικανότητες τῶν γερατειῶν.

Κάστρο (τῆς Κρήτης), 4]12]909.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

τὰ θαύμασαν ὡς τώρα καὶ τὰ μελέτησαν μόνον οἱ ξένοι. Σ' αὐτὰ ἂν βασισθοῦν καὶ ἀπὸ αὐτὰ ἂν ἀναχωρήσουν οἱ Ρωμιοὶ μουσουργοὶ ἠμποροῦν νὰ φτάσουν στὴν ἀνώτερη παραγωγὴ μιᾶς ἀψηλῆς τέχνης, ποῦ ἐνῶ θὰ κρατάῃ τὸν χαρακτῆρα τῆς φυλῆς, θὰ εἶναι καὶ παγκόσμιας ἐπιβολῆς.

Τί ἔκανε τώρα τὸ 'Ωδεῖο γιὰ τὸ ἀνώτατο αὐτὸ ἰδανικό; Τὸ μόνο ποῦ ἔκανε εἶναι ν' ἀφήσῃ ἀνεχτέλεστο τὸ περίφημο κληροδότημα τοῦ 'Αβέρωφ ποῦ εἶχε τὸν σκοπὸ νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς Ρωμιοὺς μουσουργοὺς στὸ ἔργο τῆς δημιουργίας μιᾶς ἐθνικῆς τέχνης. Γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἰδανικοῦ ἔπρεπε τὸ 'Ωδεῖο, ποῦ εἶχεν ἑκατομμύρια στὴ διάθεσή του, νὰ εἶχε φροντίσει μὲ ζῆλο, ἰδιαίτερα δὲ γιὰ τὴν περισυλλογὴ τῶν σκορπισμένων σ' ὅλο τὸν 'Ελληνισμὸ αὐτῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν ποῦ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, μὲ τὴν ἐπήρεια τῆς ξενικῆς μουσικῆς χάνονται καὶ καταστρέφονται. Ἔπρεπεν ἀντὶ νὰ εἶχε συγκεντρώσει ὅλες του τὶς ἐνέργειας εἰς τὸ νὰ παράγῃ θηλυκὲς κλειδοκυμβαλιστικὲς μετριότητες, νὰ εἶχε δώσει μεγάλη σημασία στὴν ἀνάπτυξη τοῦ κλάδου τῶν ἀνωτέρων θεωρητικῶν μαθημάτων(*) καὶ νὰ προετοίμαζεν ἔτσι τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν δρυση μιᾶς τάξης ὅπου νὰ σπουδάζεται σοβαρὰ ἡ σύθεση καὶ ὅπου οἱ Ρωμιοὶ μαθητὲς ἀφοῦ θὰ ἀποκτοῦσαν τέλεια μόρφωση, θἄβρισκαν κ' ἕνα πολύτιμο ἐθνικὸ ὑλικὸ λαϊκῶν τραγουδιῶν ὅπου θὰ ἐπότιζαν τὴν ψυχή τους καὶ θὰ προετοίμαζαν ἔτσι τὴ ρωμαϊκὴ τέχνη γιὰ τὸ μέλλον. Ποῦ ἐβασίστηκεν ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς ὁ Σολωμός, γιὰ νὰ χτίσῃ τὸ μεγάλο ποιητικό του μνημεῖο, ἂν ὄχι στὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς πατρίδας του;»

Ἔτσι ὥρισα τὴν ἀποστολὴ τοῦ 'Ωδείου ἀπέναντι στὸ ἰδανικὸ τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς. Στὰ ἴδια δὲ φύλλα τῶν «Καιρῶν» τῆς 23ης καὶ 24ης Νοεμβρίου ποῦ ἀνάφερα, ὁμιλῶντας γιὰ τὸ 'Εθνικὸν 'Ωδεῖο, ὅπως τὸ φαντάζομαι στὸ μέλλον, λέω τὰ ἑξῆς:

«Τὸ 'Ωδειο, στὸ μέλλον, ἔπρεπε νὰ εἶναι πρώτιστα ἵδρυμα ἐθνικό, καὶ λέγοντας αὐτὸ ἐννοῶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἔτρεφε τέτοια ἰδανικά, ὥστε ὅλες οἱ ἐνέργειές του νὰ ἐγύριζαν σ' ἕνα σημεῖο, στὸ νὰ προετοίμαζαν δηλαδὴ μιὰν 'Ελληνικὴ μουσικὴ ζωή. Καὶ τοῦτο ἠμποροῦσε νὰ τὸ ἐπιτύχῃ κανεὶς πρῶτα μὲ τὸ νὰ ἐγένοντο παραδεχτὲς στὸ 'Ωδεῖο μόνον οἱ ἑλληνικὲς ἰδιοφυΐες, δεύτερο μὲ τὸ νὰ μελετοῦσε κανεὶς τὶς φυσικὲς κλίσες τῆς φυλῆς μας σὲ ὡρισμένα εἴδη μουσικῆς, γιὰ νὰ τὶς καλλιεργήσῃ μὲ ζῆλο, καὶ τρίτο μὲ τὴ συγκέντρωση στὸ 'Ωδεῖο ὅλων τῶν δυνατῶν καὶ γόνιμων Ρωμιῶν μουσικῶν ποῦ εἶναι σκορπισμένοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνση δὲ μιᾶς ἑλληνικῆς μουσικῆς προσωπικότητας ἀναγνωρισμένης ἀπὸ ὅλους ὡς ἀνώτερης κ.τ.λ. Βάση σταθερὴ κι' ἀναλλοίωτη τῆς μουσικῆς μόρφωσης θὰ ἦταν βέβαια πάντα ἡ μελέτη καὶ ἡ λατρεία τῶν γιγάντων τῆς παγκόσμιας ἐπιβολῆς τέχνης, ἰδιαίτερα δὲ τῆς ἐποχῆς τοῦ κλασικισμοῦ κ.τ.λ.»

Αὐτὰ κατὰ λέξη εἶπα στοὺς «Καιρούς». Φανταστῆτε τώρα τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτὰ μ' ἐκεῖνα ποῦ λένε πῶς εἶπα, ὅτι δηλαδὴ γυρεύω νὰ βγάλῃ τὸ 'Ωδεῖο μεγαλοφυΐες στὴν ἐθνικὴ μουσική!

***

Καὶ μιὰ ἄλλη ψευτιὰ ποῦ εἶπανε γιὰ μένα εἶναι πῶς;—λέει—γυρεύω στὸ 'Ωδεῖο νὰ φέρω τὴν 'Ιταλικὴ μουσική! (ποιάν ἀπὸ ὅλες;) Εἶναι περιττὸ νὰ πῶ ὅτι ἐγὼ δὲν εἶπα, ὄχι αὐτό, ἀλλ' οὔτε κάτι ποῦ νὰ μοιάζῃ θαμπὰ μ' αὐτὴ τὴν ἰδέα, ὅσο δὲ καὶ ἂν πασχίζω νὰ καταλάβω τί θένε νὰ ποῦνε μ' αὐτὸ δὲν τὸ κατορθώνω. Παρακαλῶ λοιπὸν τοὺς ποὸ εἰδικοὺς ἀπὸ μένα νὰ μοῦ τὸ ξηγήσουνε.

Ἐγὼ τί νομίζετε πῶς λέω στὰ ἄρθρα αὐτὰ ποῦ ἀνάφερα; 'Ακοῦστε:

«Οἱ καθηγητὲς τοῦ 'Ωδείου στὸ μέλλον θὰ φροντίσουν νὰ ἐμπνεύσουν στοὺς Ρωμιοὺς μαθητὲς τὴν ἀγάπη γιὰ κάθε ἑλληνικό, θὰ τοῦ δημιουργήσουν δὲ σιγὰ σιγὰ μιὰ μέθοδο διδασκαλίας ποῦ ἐνῶ θὰ δέχεται ὅλων τῶν ξένων σχολῶν τὴν ἐπίδραση, δὲν θὰ εἶναι οὔτε Γερμανική, οὔτε Γαλλική, οὔτε 'Ιταλική, ἀλλὰ μέθοδος *Ἑλληνικὴ* προωρισμένη γιὰ τὴν *Ἑλληνικὴν ἀντίληψη*»

'Αλλ' εἶναι περιττὸ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα νὰ πῶ περσότερα.

Ἐκεῖνοι ποῦ *χωρὶς νὰ μὲ διαβάσουν* μ' ἐπολέμησαν μὲ τὸν βάναυσο ἐκεῖνο τρόπο, θαρρῶ πῶς τὴν ἔπαθαν γιὰ καλά, ἀφοῦ βασιστήκανε σὲ ψευτιὲς καὶ σὲ μωρολογήματα ἄλλων ἀνάξιων, ὅπως εἶπα, καὶ νὰ περιφρονηθοῦν ἀκόμα.

***

Καὶ ἕνα ἄλλο ἤθελα νὰ πῶ στὸ ἄρθρο μου αὐτό, ὅτι δηλαδὴ ὁ κ. Γρ. Ξενόπουλος εἶχε τὴν εὐγενῆ ἰδέα ν' ἀναδημοσιεύσῃ στὴν ἐφημερίδα «'Αθῆναι» περικοπὲς μιᾶς μουσικῆς ἐπιστολῆς τοῦ νεαροῦ μαθητῆ κ. Βάρβογλη ποῦ πιστεύω πῶς σπουδάζει μουσικὴ στὸ Παρίσι καὶ ὁ ὁποῖος ἀφοῦ πρῶτα πρῶτα, φυσικά, ἐθεώρησε ἀπαραίτητο νὰ μὲ βρίσῃ, ἐπαναλαμβάνει μὲ μαθητικὴ ἀκρίβεια ὅ,τι ἀπάνω κάτω εἶπα ἐγὼ στοὺς «Καιροὺς» γιὰ τὸ 'Ωδεῖο.

Ὁ κ. Ξενόπουλος τώρα βρίσκει ὡς *σοφὰ* καὶ *δίκαια* ὅσα ἔγραψεν ὁ κ. Βάρβογλης, τὰ δικά μου δὲ τὰ ὀνομάζουν *ἀδίκους καὶ ἐμπαθεῖς ἐπιθέσεις*, ἐνῶ τὸ γράμμα τοῦ κ. Βάρβογλη δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μιὰ ἠχὼ τῶν ὅσων εἶπα ἐγώ! Τὸ σημεῖον βολῆς, καθὼς βλέπετε, ἔχω τὴν τιμὴ νὰ εἶμαι ἐγώ, καὶ ὅ,τι εἶναι ἄδικο μόνο καὶ μόνο γιατὶ τὸ γράφω ἐγώ, τὸ ἴδιο ἠμπορεῖ νὰ εἶναι δίκαιο καὶ σοφὸ γιατὶ τὸ γράφει ἕνας ἄλλος. Ἔτσι τὸ θέλει ὁ κ. Ξενόπουλος.

Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι ἡ κριτικὴ στὴν τέχνη εἶναι πολὺ δύσκολο πρᾶγμα καὶ μάλιστα ἡ μουσικὴ κριτική. Ἂν δὲ εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ μουσικὴ τέχνη καὶ μαζὺ μ' αὐτὴ ἡ μουσικὴ κριτικὴ ἔρχεται τελευταία στὸν πολιτισμὸ ἑνὸς τόπου, φαντασθῆτε πόσο μακρὺ εἴμαστε ἀπὸ τὴ φάση αὐτὴ τοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν ἄνθρωποι ἐπαγγελλόμενοι τὸν κριτικὸ τῆς τέχνης δὲν κατόρθωσαν ἀκόμα νὰ συμβιβάσουν τὴ διάνοιά τους οὔτε μὲ τὴ στοιχειώδη λογική.

Γ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ

(*) Τὰ θεωρητικὰ μαθήματα στὸ 'Ωδεῖο, στὰ χάλια ποῦ εἶναι, ὕστερα ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐργασία, ἀναλογοῦν μὲ τὰ μαθήματα νηπιαγωγείου στὸν κλάδο τῶν γραμμάτων.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ,ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ'

Μᾶς ἐκάλεσε ἕν' ἀπόγεμα καμιὰ δεκαριὰ στὸ δωμάτιό του ἕνας φίλος, τελειόφοιτος τῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο, γιὰ νὰ μᾶς πῇ κάτι.

Ὅταν σμίξαμε ὅλοι, ὁ φίλος μας ἄνοιξε ἕνα χειρόγραφο καὶ μᾶς διάβασε τοὺς «Παιδαγωγικοὺς Μύθους» τοῦ Γιάννη Περγιαλίτη. Στὸ τέλος τοῦ κάθε μύθου δὲν μπορούσαμε νὰ κρατήσουμε τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὴν ἁπλότη καὶ τὴν ἀφέλεια τῶν στίχων, κι ὅταν, ἀφοῦ μᾶς διάβασε κάμποσους, μᾶς πρότεινε νὰ ἐνεργήσουμε γιὰ νὰ τοὺς τυπώσουμε σὲ βιβλίο, βρεθήκαμε ὅλοι σύφωνοι.

Εἴχαμε πάρει πιὰ τὴν ἀπόφαση κι ἀλλάξαμε

ΣΤΟ ΒΟΥΡΚΟ

Τί φωνὴ ποὺ τὴν εἶχε ἡ στριγγλίτσα, λές κ' εἴτανε ἴδια ἡ μάννα της! Κρῖμα στὸ πλοῦτος καὶ στὴν ἀρχοντιά τους.

— Φλώρα, Φλώρα...

Φώναζε ἡ δεσποινίδα σκυμμένη ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ τρίτου παρτιμέντου.

— Ποῦσαι μωρὴ Φλώρα;

Λίγο προτήτερα εἴτανε καθισμένη στὸ πιάνο ἡ *δεσποινίδα* καὶ χτυποῦσε μιὰν ἄγνωστη συφωνία, ποὺ τὴν ἔκανε πιὸ ἄγνωστη τὸ ἄψυχο, τὸ ψεύτικο παίξιμο. Ἡ γειτονιὰ κάθε τόσο βούλωνε ταῦτιά της ἀπ' τὶς φωνὲς μάννας καὶ κόρης· σεργοῦνι γενόντουσαν καὶ κάθε φορά, ποὺ βγαίνανε ὄξω, οἱ γειτόνισσες τὶς δείχνανε καὶ λέγανε:

— Κρῖμα στὸ βιό. Ἄμ ὅπου τὄχει, ζάβαλη, ἀπὸ γεννησιοῦ του...

— Πιάνα καὶ δασκάλες τοῦ κάκου, ἔλεγεν ἄλλη γειτόνισσα. Τῆς δεσποινίδας ἡ γλώσσα πάντα ἴδια θἄναι.

Κείνη τὴν ἡμέρα ἡ δεσποινίδα εἶχε τὰ νεῦρα της. Πότε στὸ πιάνο ξεθύμαινε, πότε στὴ Φλώρα τὴ δοῦλα τους, κοριτσόπουλο δεκαπέντε χρονῶν. Τόσες φορὲς τὴν ἀνέβασε ἀπ' τὸ πλυσταριὸ γιὰ νὰ τὴ βρίσῃ καὶ πάλι τὴν ξανακφώνιζε.

— Φλώρα, Φλώρα, ποῦσαι μωρή;

Κι ὅσο δὲν ἄκουγε ἡ Φλώρα, τόσο τὴν πιάνανε τὰ νευρικά της καὶ στρίγγλιζε.

Καμμιὰ φορὰ ἡ Φλώρα τὴν ἄκουσε· ἀνασκουμπωμένη ὅπως εἴτανε, μὲ τὴν ἄσπρη τσεμπέρα στὸ κεφάλι, πρόβαλεν ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ πλυσταριοῦ, γιὰ νὰ δώσῃ ἀπόκριση. Μέσα στὸν καπνὸ τὸν κατάμαυρο, ποὺ ξορμοῦσε ἀπ' τὴ στενὴ πορτοῦλα, ἔβγαλε τὸ μικρό της κεφαλάκι μὲ τὰ δακρυσμένα, τὰ κοκκινισμένα μαῦρα ματάκια της.

— Ὁρίστε, κυρία.

— Νὰ χωρίσῃς στὰ δυό, Παναγία μου. Τί κάνεις μωρὴ καὶ δὲν ἀκοῦς;

— Ξεβγάνω τὰ ροῦχα, κυρία.

— Τσακίσου γρήγορα νὰ μοῦ πᾷς ἕνα γράμμα στὸ κιβώτιο.

Τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι ἀναγκάστηκε πάλι ν' ἀφήσῃ τὴ μπουγάδα στὴ μέση. Κατέβασε τὸ ἄσπρο της φουστανάκι, ποὺ τὄχε ἀνασηκωμένα, γιὰ νὰ μὴν τὸ λερώσῃ, σκούπισε τὰ μάτια της, ποὺ τρέχανε ἀκατάπαυτα 'πὸ τὸν καπνὸ καὶ πεταχτὴ βρέθηκε μπροστὰ στὴ δεσποινίδα.

— Μοῦρθες, ἔ;

— Μά, κυρία...

— Σκασμός· πάρε τοῦτο τὸ γράμμα καὶ ρίχ'το στὸ γραμματοκιβώτιο. Τώρα καλά, κακομοίρα μου, μὴν ἀργήσῃς.

Τὸ κορίτσι, ἀπ' τὸ φόβο του, πῆρε κουτρουβαλιὰ τὶς σκάλες καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ βρέθηκε στὸ δρόμο, συλλαβίζοντας τὸ πανώγραμμα:

«Κύριο Παναγιωτάκη Πασκίδη, φοιτητή....» ἄ, γιὰ τὸ λεγάμενο.

Τί ξαδιαντροπιά, Παναγία μου—συλλογιζότανε ἡ Φλώρα—τί ξετσιπωσιά! νὰ τὸν μπάζῃ στὸ σπίτι μέρα μεσημέρι καὶ τὰ μεσάνυχτα!

Τοῦτες τὶς ντροπὲς δὲν τὶς ξέρανε στὸ χωριό της. Μιὰ βρέθηκε νὰ τὶς κάνῃ, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ στήθηκε ὁ κόσμος, ἡ 'Αρχόντω τῆς Παναγιοῦς, καὶ τὰδέρφια της τὴν κάμανε μπουκιές.

Νὰ μποροῦσε νὰ βάλῃ τὴ δεσποινίδα στὸν καλὸ δρόμο, τί χαρά! Μὰ ἔλα πάλι ποὺ δὲν ἔπαιρνε κουβέντα. Ἡ δεσποινίδα οὔτε μάννα γροίκαε, οὔτε πατέρα· τὸν ἀδερφό της φοβότανε, μὰ κεῖνος δὲν ἤξερε τίποτις. Ἄσε πιὰ ποὺ κι αὐτὸς εἴτανε γυ-

κατόπι κάμποσες κουβέντες γιὰ τὴν ὠφέλεια ποὺ θἄφερναν τέτοια βιβλία ἂν τυπωνόντουσαν.

Ἐνεργήσαμε, χτυπήσαμε πόρτες, τρέξαμε, καὶ τελοσπάντων τὸ τυπώσαμε.

Ὅλοι ὅσοι ἔκαναν τὸν κόπο νὰ διαβάσουν τοὺς «Παιδαγωγικοὺς Μύθους», πιστέβω θὰ συφωνήσουν πὼς εἶναι κάτι μεγάλο γιὰ τὴν Ἐκπαίδεψη τὴ Δημοτική.

***

Εἶναι ἀλήθεια ἀδιαφιλονείκητη πὼς ἡ φιλολογία μας στὰ τελφταῖα χρόνια πῆρε ἀρκετὸ δρόμο καὶ εἶναι πολλοὶ οἱ λογογράφοι μας κ' οἱ ποιητὲς ποὺ ἀξίζουν νὰ στεφανωθοῦν μὲ δάφνη. Ἀλλ' εἶναι ἀλήθεια πάλι πὼς ὅλοι αὐτοὶ οἱ ποιητὲς κ' οἱ λογογράφοι μας ἀφιέρωσαν τὴν ἐργασία τους γιὰ τοὺς ΜΕΓΑΛΟΥΣ.

Γιὰ τοὺς ΜΙΚΡΟΥΣ, γιὰ τὸ ΠΑΔΙ πολλοὶ λίγοι ἀφιέρωσαν τὴν ἐργασία τους. Καὶ γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, μόνο ὁ μεγάλος μας Πάλλης, ὁ μεταφραστὴς τῆς Ἰλιάδας, συλλογίστηκε τὰ παιδιὰ κ' ἔγραψε τὰ ὄμορφά του καὶ καλοδουλεμένα τραγούδια. Πολλὲς φορὲς διάβασα καὶ στὸ «Νουμᾶ» καὶ σ' ἄλλα περιοδικὰ καὶ σὲ μελέτες πὼς πρέπει νὰ δυναμώσουμε τὸ Δημοτικὸ σχολειό, νὰ δώσουμε στὸ παιδὶ ὄμορφα δηγήματα, εὔκολα ποιηματάκια, μὰ λίγες φορὲς εἶδα νὰ γίνουνται αὐτά.

Γι' αὐτὸ νομίζω πὼς εἶναι δικιολογημένος ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐκείνων ποὺ τύπωσαν τοὺς μύθους τοῦ Περγιαλίτη.

***

Ἀφοῦ τυπώθηκε τὸ βιβλίο, εἶδα στὶς ἐφημερίδες νὰ γράφουν γι' αὐτὸ καὶ—ἂν δὲν κατάλαβα καλὰ—νὰ μὴ μποροῦν νὰ νιώσουν τὸ σκοπὸ αὐτουνοῦ τοῦ βιβλίου.

Ἕνας λ. χ. ἔγραφε πὼς ἀντὶς οἱ μύθοι τοῦ Αἴσωπου νὰ ἁπλοποιηθοῦν—ἀφοῦ προορίζονται γιὰ παιδιὰ—ἐκφράζονται μὲ περισσότερα λόγια, ἐνῶ, λέει, τοῦ Αἴσωπου οἱ μύθοι εἶναι ἁπλοὶ καὶ δὲν ἔχουν περιττὰ λόγια.

Κ' ἔφερνε παράδειγμα τὸν πρῶτο μῦθο τῶν «Παιδαγωγικῶν Μύθων».

Ὁ πρῶτος μῦθος εἶναι ὁ μῦθος τοῦ Αἴσωπου «Παῖς καὶ κοχλίαι». Καὶ ἔγραφε ὁ κριτικός: «Τὸ ἀρχαῖον κείμενον εἶναι ἁπλούστερον, ὅταν λέγῃ: *Τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων ὑμεῖς ᾄδετε*, ἐνῶ ἀπεναντίας ἡ μετάφραση λέει:

Μωρά μου παλληκάρια
τὰ σπίτια σας ἐπιάσανε στὰ κάρβουνα φωτιὰ
καὶ σεῖς τρογοῦδι ἀρχίξατε, σὰ νἄστε στὰ χορτάρια;»

Φαίνεται ὅτι ὁ κριτικὸς ποὺ γ'αψε αὐτὰ ξέρει καλὰ τ' ἀρχαῖα ἑλληνικά. Καὶ φαίνεται ἀκόμα πὼς νομίζει ὅτι τὰ μικρὰ παιδάκια ποὺ πᾶν στὸ Δημοτικὸ θὰ ξέρουν κι αὐτὰ τ' ἀρχαῖα ἑλληνικά. Ἀλλιῶς δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβῃ τί θέλει νὰ πῇ ὁ κριτικὸς ὅταν λέῃ ὅτι τὸ ἀρχαῖο κείμενο εἶναι ἁπλούστερο ἀπὸ τὴ μετάφραση.

Τὸ ἀρχαῖο κείμενο βέβαια εἶναι ἁπλούστερο, ἀλλὰ γιὰ τὸ παιδὶ ποὺ θὰ ζοῦσε τὸν καιρὸ ποὺ ζοῦσε ὁ Σωκράτης κι ὄχι γιὰ τὸ παιδὶ τὸ σημερνό. Γιὰ τὸ σημερνὸ παιδὶ τὸ «τῶν οἰκιῶν ὑμῶν ἐμπιπραμένων» δὲν εἶναι οὔτε ἁπλό, οὔτε ἄλλο τίποτα, παρὰ κάτι φωνητικοὶ ἦχοι μιᾶς γλώσσας ξένης σ' αὐτό.

Ἄλλος κριτικὸς—ἀπ' αὐτοὺς ποὺ δὲ βρίσκουν τίποτα καλὸ σ' αὐτὸν τὸν τόπο κρίνοντας τοὺς «Παιδαγωγικοὺς Μύθους» ἀράδιασε ἕνα σωρὸ φιλοσοφικὲς θεωρίες καὶ καταστάλαξε στὸ ὅτι οἱ μῦθοι δὲν κάνουν τίποτε στὰ παιδιά. Ὁ ἴδιος κριτικὸς σ' ἄλλη ἐποχὴ μπορεῖ νὰ γράψῃ τ' ἀντίθετα. Γι' αὐτὸ δὲν ἀξίζει νὰ πῇ κανεὶς περσότερα.

***

Τελειώνοντας, νομίζω πὼς πρέπει νὰ πῶ αὐτὰ τὰ λίγα λόγια:

Ὅσοι ἀναλάβαμε νὰ τυπώσουμε τὸ βιβλίο αὐτὸ βέβαια δὲν ἔχουμε τὴν ἰδέα πὼς εἶναι τέλειο στὸ εἶδος του. Εἶναι ὅμως βιβλίο ποὺ μπορεῖ νὰ κρατηθῇ στὰ σχολειά μας κάμποσα χρόνια γιατὶ εἶναι γραμμένο ἁπλά, μὲ στίχους ὄμορφους δημοτικούς, μὲ συνείδηση.

Ἐγὼ τουλάχιστο ἔχω τὴν ἰδέα πὼς στὸ χτίριο τῆς Δημοτικῆς γλώσσας καὶ ἐκπαίδεψης ὁ Γιάννης Περγιαλίτης ἔβαλε ἕνα γερὸ θεμέλιο. Ἂς ἔρθουν ἄλλοι ν' ἀποτελειώσουν τὸ χτίριο.

Ἀθήνα.

ΘΑΝΟΣ ΤΡΥΓΟΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ ΤΟΥ 'ΝΟΥΜΑ,

Τὸ προτελευταῖο Σαβατόβραδο τὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμᾶ» γιομάτο· ὁ Ρήγας Γκόλφης μᾶς ἀπάγγειλε διάφορ' ἀνέκδοτα τραγούδια του, ποὺ τὰ περισσότερ' ἀπ' αὐτὰ θὰ δημοσιευτοῦνε στὸ «Νουμᾶ» κ' ἔτσι κάθε παίνεμα γίνεται περιττό, ἀφοῦ θὰ μποροῦσουν οἱ ἀναγνῶστες μας μοναχοί τους νὰν τὰ κρίνουν καὶ νὰν τὰ ἐχτιμήσουν.

Τὸ τελευταῖο Σαβατόβραδο, (6 τοῦ Φλεβάρη), ποὺ μᾶς ζωντάνεψε στὴ θύμηση τὰ παλιά, τἀξέχαστα Σαβατόβραδα τοῦ «Νουμᾶ», ὁ φίλος κ. Ν. Πορριώτης μᾶς κράτησε τρεῖς ἀλάκαιρες ὧρες γητεμένους, μιλώντας μας γιὰ τὴν ἀδράνεια τοῦ στόλου μας στὰ 97.

Μὰ ἀξίζει νὰν τὴ δηγηθοῦμε κάπως πιὸ πλατιὰ τὴν ἔξοχη αὐτὴ βραδιά. Ἀπὸ τοὺς παλιοὺς εἶχαν ἔρθει οἱ Γ. Ἀβάζος, Σπῦρος Ἀναστασιάδης, Ν. Πορριώτης, Ρήγας Γκόλφη; καὶ Θ. Σάκκης· κι ἀπὸ τοὺς νέους δυὸ τρεῖς κι ὁ ταχτικώτατος κ. Βατάλας, ὁ Νούντσιος τῆς Ἀλεξαντρειανῆς «Νέας Ζωῆς». Ἀρχίνησε ἡ κουβέντα, φιλική κουβέντα μὲ χωρατὰ καὶ μὲ ἀνέκδοτα διάφορα καὶ σιγὰ σιγὰ πέσαμε στὸν πόλεμο τοῦ 97. Ὁ Πορριώτης, ποὺ εἶταν τότε ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ καὶ ἰδιαίτερος γραμματικὸς στοὺς δυὸ ναύαρχους, Σαχτούρη καὶ Σταματέλλο, πῆρε τὸ λόγο κι ἀρχίνησε νὰ μᾶς ξιστοράει μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σίγμα, μὲ καθέκαστα περιεργότατα καὶ μὲ ἀνέκδοτα χαραχτηριστικά, τὴ δράση (:) τοῦ στόλου μας, ποὺ ἂν ἤθελε γραφτοῦν ὅσα μᾶς εἶπε, πολλὰ σκοτεινὰ σημάδια τῆς περίφημης ἐκείνης ἐποχῆς θὰ φωτιζόντουσαν.

Μιὰ ὥρα, τὸ πολὺ μιάμιση, καθόμαστε κάθε Σαβατόβραδο στὸ γραφεῖο—κι ὅμως τὸ περασμένο Σαβατόβραδο κυλήσανε τρεῖς ἀλάκαιρες ὧρες, χωρὶς καθόλου νὰν τὸ νιώσουμε.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

Βγαίνουνε σὲ λίγο

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ἔργο 4. Κομμάτια πάνου. Πρώτη σειρὰ (Νυχτιάτικο, Πατινάδα) σ' ἕναν τόμο φράγκα 4.

Ἔργο 3. Ἀπὸ χῶρες καὶ χωριά Τραγούδια γιὰ μιὰ φωνὴ μὲ πιάνο [γιὰ ἀψυλὴ φωνὴ] Πρώτη σειρὰ (Πατινάδα, ὁ ἥλιος λάμπει πάλι, οἱ γειτόνοι μὴ μᾶς δοῦνε) σ' ἕναν τόμο φράγκα 5.

[Γιὰ μεσιακιὰ φωνὴ] Δέφτερη σειρὰ (ἀγαπιόνταν, ἡ Μπαγιαντέρα, οἱ δυὸ διαλαλητάδες) σ' ἕναν τόμο φράκα 5.

Ὅλα μαζὶ φράγκα 12.

ναικὰς ὅσο δὲν παίρνει. Ἄλλη δουλειὰ δὲν εἶχε· ξεκοκκάλιζε τοὺς παράδες τοῦ γέρου καὶ κυνήγαε τὶς γυναῖκες. Σάματις καὶ στὴ Φλώρα δὲν εἶχε κανωμένα τὰ γλυκὰ μάτια; Μὰ ἡ Φλώρα δὲν εἶταν' ἀπὸ κεῖνες.

— Σὲ μένα μὴν τὸ ξαναπῆτ' αὐτό, κύριε Νῖκο. Ἄστε με στὴ φτώχεια μου.

Ἔτσι τοῦπε,κι ἀπὸ τότες ὁ κύριος Νῖκος δὲν τὴν ξανατήραξε. Μονάχα μιὰ μέρα. Ἔπλενε καὶ τότες κι ἀνέβηκε στὴν ταράτσα ν' ἁπλώσῃ τὰ ροῦχα. Καθὼς φυσοῦσε βοριαδάκι εἶχανε γίνῃ σὰ φωτιὰ τὰ μπράτσα της κ' οἱ γάμπες της. Τὸ πρόσωπό της εἶταν' ἀναμμένο. Εἶχε σηκωθῆ στὰ νύχια γιὰ νὰ κρεμάσῃ μιὰ νυχτικιὰ τῆς κυρίας καὶ τραγουδοῦσε σιγαλά:

Κάτου στὸ γιαλὸ
Κάτου στὸ περιγιάλι
. . . . . .
. . . . . .

Κι ἀνεφάνηκε
τὸ ποδοστράγαλό της
κ' ἔλαμψ' ὁ γιαλὸς
κ' ἔλαμψ' ὁ κόσμος ὅλος...

Ξάφνου ἔπαψε τὸ τραγοῦδι· τῆς φάνηκε πὼς ἄκουσε κάπου σὰν ἀγκομαχητό. Κάποιος ἄνθρωπος ἀγωνιζόταν κι ἀνάσαινε γλήγορα, βαθειά. Γύρισε τότες φοβισμένη, καί, κεῖ στὸ πορτέλλο ποῦβγαινε ἡ σκάλα τῆς ταράτσας, εἶδε τὸ κεφάλι τοῦ κὺρ Νίκου νὰ χάσκῃ πάνου της. Μάτια γουρλωμένα, στόμ' ἀνοιχτό, τὰ μαλλιὰ κολλημένα πάνου στὸ ἱδρωμένο μέτωπο. Τὴν κοίταζε μὲ τὰ ὅλα του, σὰ νἄθελε νὰν τὴ ρουφήξῃ. Πῶς εἶτανε! Τρομάρα. Καὶ σὰν τὴν εἶδε νὰ γυρίζῃ, χάθηκε. Ἡ Φλῶρα δὲν πίστεψε καλὰ καλὰ πὼς εἶταν' αὐτός, μ' ἀπὸ τότες ὁ κὺρ Νῖκος δὲ γύρισε μάτι νὰν τὴ δῇ.

***

Ὡςτόσο ἡ Φλῶρα ἔφτασε στὸ κιβώτιο κ' ἔρριξε μέσα τὸ γράμμα. Μετὰ γύρισε βιαστικὴ στὸ πλυσταριὸ καὶ ξέβγαλε χέρι-χέρι τὰ ροῦχα, γιὰ νὰ τ' ἁπλώσῃ. Ἔπειτα ἀνέβηκε στὴν ταράτσα, σκούπισε τὰ σκοινιὰ κι ἀρχίνησε τ' ἄπλωμα.

Τὰ ροῦχα μοσκοβολούσαν ἀπ' τὴν μπουγάδα, καὶ σὲ λιγάκι ἡ ταράτσα ἔμοιαζε σὰν καράβι μὲ φόρτσα τὰ παννιά. Τ'ἀεράκι φούσκωνε τὶς νυχτικές, φούσκωνε τὰ σεντόνια, φούσκωνε τὰ κλύφια, κ' ἔλεγες, πὼς τώρα θἀρμενίσ' ἡ ταράτσα. Κι ἀνάμεσα στὰ κάτασπρα παννιά, πανώρια καπετάνισα ἡ μελαχροινοῦλα Φλῶρα. Σὰν ἄγγελου φτερὰ κινοῦσε τὰ χέρια της στὸ βιαστικὸ ἄπλωμα. Τἀεράκι παιγνιδιάρικο τῆς φούσκωνε τἄσπρο μισοφοράκι κ' ἡ Φλῶρα τραγούδαε:

Τὸ μῆλο ποῦναι στὴ μηλιά
τὸ παραγινομένο
ἂ δὲν τὸ κόψῃς σέπεται...

Μὰ ἡ μιλιά της κόπηκε καὶ στάθηκε σὰν ἀπολιθωμένη, μὲ τὰ χέρια σηκωμένα στὸ σκοινί. Ἀφογκράστηκε· κάποιος ἀνέβκινε βιαστικὰ τὴ σκάλα τῆς ταράτσας καὶ κατάλαβε ἀπ' τὸ τακοῦνι, ποὺ χτυποῦσε ὁρμητικὰ τὰ σκαλοπάτια, πὼς ἐρχόταν' ἡ δεσποινίδα.

— Τί νὰ τρέχῃ πάλι—ἔβαλε μὲ τὸ νοῦ της ἡ Φλῶρα.—Νεῦρα ποὺ δὲ φάνηκε ὁ λεγάμενος.

Σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ δεσποινίδα βρέθηκε μπροστά της. Τὰ κομμένα μάτια της πετάγανε φωτιές, τὸ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Πολὺ πετυχημένο τὸ κοντσέρτο τῆς «Ἀθηναΐκης Μαντολινάτας» ποὺ δόθηκε τὴν περασμένη Κεριακὴ στὸ Βασιλικὸ θέατρο. Ὅλα τὰ κομάτια ποὺ ὑπόσχονταν τὸ πρόγραμμα (Σουπέ, Τομάς, Τσαϊκόφσκη, Μαρουτσέλλι, Ἄκτον, Καλομοίρη, Μπράμς καὶ Σαβίνο) παιχτήκανε μὲ ἀρκετὴ τέχνη.

— Ἀπ' ὅλα χεροκροτηθήκανε πιὸ πολὺ τὰ θαμαστὰ τραγουδάκια τοῦ Μανόλη Καλομοίρη, πάνου σὲ στίχους τοῦ Ἀλεξ. Πάλλη, «Μισιριώτισσα» καὶ «Μολιβιάτισσα», ποὺ τὰ τραγούδησε μὲ χάρη ἡ δεσποινίδα Γεννάδη.

— Γιατί ὅμως νὰ λείπουνε καὶ ρωμαΐκα κομμάτια, σὰν τὸν «Κρητικὸ χορὸ» π. χ. τοῦ Λάβδα;

— Ἡ κριτικὴ μελέτη τοῦ κ. Κ. Χατζόπουλου γιὰ τὸν κ. Κ. Παλαμᾶ, μὲ τὸν τίτλο «Μιὰ ἀπάντηση», θἀρχινήσει ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς.

— Μιὰ καὶ κηρύξαμε τὸ «Νουμᾶ» λεύτερο βῆμα δὲν μπορούσαμε νὰ μὴ δεχτοῦμε καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Γ. Λαμπελέτ, ἀδιαφορώντας ὁλωσδιόλου ἂν ὁ κύριος αὐτός, ὅταν ἀρχίνησε, μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Συναδινοῦ, ἡ συζήτηση στὸ «Νουμᾶ» γιὰ τὸ Ὠδεῖο, διάδιδε πὼς ὁ Συναδινὸς κι ὁ «Νουμᾶς» πλερωθήκανε ἀπὸ τὸν κ. Νάζο!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Ζωγ. στ' Ἀνάπλι. Πολὺ καλὸ καὶ θὰ δημοσιευτεῖ.—κ. Ν. Ζαχ. Στὸ Λίβερπουλ. Δὲν τὸ ξέρουμε. Ὡςτόσο σύστησε τὸ γράμμα σου στὸ γραφεῖο μας.—κ. Μ. Δαν. Θὰ δημοσιευτοῦν ὕστερ' ἀπὸ ἕνα δυὸ φύλλα. Πολὺ ὄμορφα.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρά τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ.

1 1)2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10.000, πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὁριζομένου εἰς 1 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος μέχρι 50,000 δραχμῶν· πέραν δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1)2 τοῖς 0)0· Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδομένου τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.

2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις ἀποδοτέας μετὰ ἓξ μῆνας τουλάχιστον.

2 1)2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἓν ἔτος τουλάχιστον.

3 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ δύο ἔτη τουλάχιστον.

3 1 2 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ τέσσαρα ἔτη τουλάχιστον.

4 τοῖς 0)0 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τῆς ἀποδοτέας μετὰ πέντε ἔτη τουλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς

Καταθέσεις εἰς χρυσὸν

Δέχεται ἔτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὡρισμένῃ προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ.

1 1)2	τοῖς 0)0	κατ'	ἔτος	διὰ καταθέσεις	6	μηνῶν	τουλάχ.
2 0)0	»	»	»	» »	» 1	ἔτους	»
2 1)2	»	»	»	» »	» 2	ἐτῶν	»
3 0)0	»	»	»	» »	» 4	»	»
4 0)0	»	»	»	» »	» 5	»	»

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι ὁμολογιῶν πληρώνωνται παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΔΗ

Καθ' ἑκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμμάτια ἀξίας . . . 400,000 παρέχοντα κέρδη εἰς 2,290 γραμμάτια ἀξίας δραχ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὔξοντα ἀριθμ. 1 25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέρκιον τὸ κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ καὶ ὑπ' αὔξοντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἑκάστης κληρώσεως			
1	ἐξ	**80,000**	**80,000**
1	ἐξ	**20,000**	**20,002**
2	ἀπὸ	**2,500**	**5,000**
6	ἀπὸ	**1,000**	**6,000**
15	ἀπὸ	**400**	**6,000**
25	ἀπὸ	**200**	**5,000**
1950	ἀπὸ	**40**	**78,000**
2000			**200,000**

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1919, ἡ δευτέρα τῇ 25 Ἀπριλίου (3 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31 Ἀ)βρίου 1910 καὶ ἡ πέμπτη τῇ 31 Δ)βρίου 1910 (31 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ,,

τὸ γραφεῖο, δρόμος Ζήνωνα 2, πουλιοῦνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἕνα καὶ 1,25 φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ τἀκόλουθα βιβλία:

Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὄνειρο τοῦ Γιαννίρη» δρ. 1,—τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἥλιος καὶ Φεγγάρι» δρ. 1,—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικό μας ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση» δρ. 1,—τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης» δρ. 1, «Μαζώχτρα καὶ Βρουκόλακας» δρ. 1, «Παλιοὶ σκοποὶ» δρ. 2,—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «Τὸ Ἀνεχτίμητο», ἡ «Μελάχρα» καὶ «Οἱ Πετροχάρηδες» δραματα) δρ.1,—τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ (Κάνούργια» δρ. 1 καὶ «Οἱ λοξοὶ στρατοκόποι» δρ. 2,—τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιὰ» δρ. 1,—τοῦ Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι» δρ. 1, «Ὁ Ἄσωτος» δρ. 1 καὶ «Οἱ Ἀλυσσίδες» δρ. 2 (δράματα),—τοῦ Χ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ «Ὁ Μέγ' Ἀλέξαντρος» δρ. 1,—τοῦ Μ.ΦΙΛΗΝΤΑ «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαΐκης γλώσσας» δρ.3 καὶ «Ἀπὸ τοὺς θρύλλους τῶν αἰώνων» δρ.1,—τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗ «Τὰ Ὠραῖα» Α' Τραγούδια τῆς ἀκρογιαλιᾶς δρ. 2, Β' Τρελλὰ τραγούδια δρ. 2,—τῆς κ. ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ «Ὁ ἀθρώπινος μηχανισμὸς» χρυσοδεμένος δρ. 1 1)2 καὶ φρ. χρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικό,—τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἷμα» δρ. 2,—τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνη καὶ Χλόη» (μετάφρ. Βουτιερίδη) δρ. 1,—τοῦ ΕΥΡΙΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μετάφρ. Περγιαλίτη) δρ. 1,—τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «Ὁ Αἴας» (μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη) δρ. 1,—τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ «Πλουτολογία» δρ 1, «Τὸ δασμολογικὸ ζήτημα στὴν Ἀγγλία» λεπτὰ 50,—τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ Σαλονιοῦ» δρ. 1,—τοῦ Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ «Τὸ κοινωνικό μας ζήτημα» λεπτὰ 50,—τοῦ ΠΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ «Ὁ Προσκυνητής» δρ. 1,—τοῦ ΣΚΙΠΗ «Ἡ Μεγάλη Αὔρα» δρ. 2 καὶ τὰ «Juvenilia» δρ. 1,—τοῦ ΜΑΥΡΟΥΔΗ «Μικρὰ τραγούδια»,—τοῦ ΝΙΚΟΥ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ «Τὰ ἀγριολούλουδα» δρ. 1,—ΕΛΙΣΣΑΙΟΥ ΓΙΑΝΝΙΔΗ «Γλῶσσα καὶ Ζωή» δρ. 2,—ΒΑΡΛΕΝΤΗ «Δόξα καὶ Ζωή» δρ. 1 καὶ «Ἀητοὶ καὶ Λελέκια» δρ. 1,—ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ «Ἀλήθεια καὶ Ψέμμα» δρ. 1 καὶ «Μαρία Πενταγιώτισσα» (δράμα) δρ. 1,—ΚΩΣΤΑ Γ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗ «Μοσκιές» δρ. 1,—ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΣΤΕΦΑΝΗ «Μπουμπούκια» δρ. 1. — ΕΛΕΝΗΣ ΒΑΚΑΡΕΣΚΟΥ «Βλάχικα τραγούδια» δρ. 2,—ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ 3 μπαλάντες γιὰ πιάνο 1 δραχμὴ ἡ μιά,—ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ «Τὰ τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» δρ. 2,—Ζ. ΦΥΓΙΛΗ «Δίχως ἀκρογιάλι» δρ. 1, «Χτισμένο στὸν ἄμμο» δρ. 1, καὶ «Νίτσα» δρ. 1,—Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ «Ξενηλασία ἢ Ἰσοτέλεια» τόμ. 2, δρ. 5.

πρόσωπό της εἶταν' ἀνατριχιασμένο, ἀγριεμένο καὶ σὲ κάθε τρίχα τοῦ χνουδιοῦ μαζεμένη σὲ σγρουμπουλάκια ἡ μπούντρα καὶ τὸ κοκκινάδι. Τέλειος ἀγριάνθρωπος μ' ἕνα κεφάλι τόσο ἔ, παραγεμισμένο μὲ ξενόμαλλα καὶ μπουμπάρια. Κάρφωσε τὰ χέρια στὴ μέση της καὶ κυτάζοντας καταματα τὴ Φλώρα:

— Μωρὴ —οὔρλιαξε—τί σ' ἔχουμε στὸ σπίτι μας; Γιὰ νὰ μᾶς τὸ βουλιάξῃς;

— Μὰ γιατί, κυρία; Τί σᾶς ἔκανα;

— Τί μοῦκανες; Ἔχει καὶ μοῦτρα καὶ μιλάει! Τ' εἶν' αὐτὸ μωρὴ βουβάλα;

Ἡ δεσποινίδα κρατοῦσ' ἕνα μαντηλάκι, ποὺ κατὰ πὼς φαίνεται, εἶχε πέσει τῆς Φλώρας τὴν ὥρα ποὺ ἀνέβαζε στὴν ταράτσα ὅλο κεῖνο τὸ ρουχαμάζωμα. Τὸ μαντηλάκι βρεμμένο εἶχε μαζέψῃ χῶμα κ' εἶτανε τέλεια λασπωμένο.

— Νά μωρή, εἶπε,

κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι μ' ὁρμή, μ' ἀληθινὴ λύσσα, κόλλησε τὸ μαντήλι στὸ πρόσωπο τῆς Φλώρας,

— γαϊδάρα, ἀλήθεια κι ἀπαλήθεια.

Ἡ Φλώρα πόνεσε. Τὸ χέρι τῆς δεσποινίδας εἶτανε δυνκμωμένο, καθὼς φαίνεται ἀπ' τὸ πιάνο καὶ τὴ χτύπησε βαρειά.

Τὰ μάτια τοῦ κοριτσιοῦ βουρκώσανε καὶ τραβήχτηκε πίσω, βαστώντας μὲ τὰ χεράκια τὸ χτυπημένο της πρόσωπο.

Σταῦτιά της χτυπούσανε χιλιάδες καμπάνες, τὰ μάτια της πετοῦσαν σπίθες καὶ τὸ παράπονο τῆς ἔπνιγε τὴ φωνὴ στὸ λαιμό. Κι ἀνάμεσα σ' ὅλην αὐτὴ τὴν ἀντάρα τοῦ κεφαλιοῦ της ἄκουγε τὰ στριγγλίσματα τῆς δεσποινίδας ποὺ τὴ βλαττημοῦσε καὶ τὴν ἔβριζε. Καὶ τύγκαιρα θυμότανε τὴ χαρούμενη ζωὴ ποὺ περνοῦσε στὸ χωριό της, ποὺ εἶτανε κυρὰ στὸ φτωχικό της. Δούλευε καὶ τότες, μὰ κανένας ἀπ' τοὺς ἀρχόντους τοῦ χωριοῦ δὲν τὴν περνοῦσε γιὰ σκλάβα, κανένας δὲν τὴ χτύπησε ποτές, κανένας δὲν τῆς κακομίλησε. Μὰ εἶτανε σωστοὶ ἄρχοντοι στὸ χωριό τους, νοικοκυραῖοι ἀτράνταχτοι, μὰ εὐγενικοί. Τέτοια περνοῦσαν σὰν ἀστραπὴ στὸ ζκλισμένο κεφαλάκι τῆς Φλώρας, ὡς ποὺ νοιωσε νὰ τρέχῃ ἀπ' τὴ μύτη της αἷμα ζεστό. Τότες δὲ βάσταξε πιά. Μὲ τὰ ματωμένα της χέρια σκούπισε βιαστικὰ τὰ μάτια της καὶ χούμηξεν ἀπάνου στὴ δεσποινίδα. Τὴν ἄρπαξε μὲ τὸ δεξὶ ἀπ' τὸ λαιμό, τὴν κόλλησε στὸν τοῖχο καὶ

— Παλιοβρώμα, τῆς εἶπε, σὲ πνίγω.

— Μή, κα...κοῦρ-γα.

— Γιὰ σκλάβα σου, μωρή, μὲ πέρασες, γιὰ σκύλα σου καὶ μὲ χτυπᾶς, ντροπιασμένη;

Ἡ δεσποινίδα πνιγότανε, μὰ δὲν μποροῦσε καὶ νὰ φωνάξῃ. Μόνο τὰ γουρλωμένα μάτια της φοβερίζανε ἀκόμα τὴ Φλώρα.

Ἡ Φλώρα τῆς ἔδωσεν ἕνα τίναγμα γερὸ μὲ τὸ γερό της χέρι καὶ τὴν ἄφησε κολλημένη στὸν τοῖχο. Μετὰ κατεβήκε δυὸ-δυὸ τὰ σκαλιὰ καὶ μὲ ματωμένο πρόσωπο, μὲ ματωμένα χέρια βρέθηκε στὴν ξώπορτα.

— Πιάστε τη, πιάστε τη, φώναζ' ἡ δεσποινίδα ἀπὸ τὴν ταράτσα.

Τὴν ὥρα κείνη ἔμπαινε κι ὁ κὺρ Νῖκος, μὰ καθὼς εἶδε ἀγριεμένη τὴ Φλώρα παραμέρισε, ἀφίνοντάς της ἐλεύθερη τὴν πόρτα.

— Ποῦ τρέχεις, Φλώρα —τὴ ρώτησε—ποῦ πᾷς ἔτσι;

Ἡ Φλώρα δὲ στάθηκε καθόλου, μὰ βγαίνοντας τοῦδωσε τούτη τὴν ἀπόκριση:

— Παω, μωρέ, στὸ χωριό μου, πάω στοὺς ἀνθρώπους.

Ἀθήνα, Ὀχτώβρης 1909.

Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ